UNIVERSITY OF ILLINOIS LIBRARY
OCT 14 1919

Izhaja vsak dan razen nedelj in praznikov.

Issued daily except Sundays and Holidays.

PROSVETA

GLASILO SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

Uredniški in upravniški prostori: 2657 S. Lawndale av.

Office of publication: 2657 So. Lawndale ave. Telephone: Lawndale 4635.

LETO—YEAR XII. Cena lista je $4.00. Entered as second-class matter January 23, 1919, at the post-office at Chicago, Illinois, under the Act of Congress of March 3, 1879.

Chicago, Ill., petek, 10. oktobra (Oct. 10) 1919.

Subscription $4.00 Yearly. ŠTEV.—NUMBER 239.

Published and distributed under permit (No. 148) authorized by the Act of October 6, 1917, on file at the Post Office of Chicago, Illinois. By order of the President, A. S. Burleson, Postmaster General.

Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in section 1103, Act of Oct. 3, 1917, authorized on June 14, 1918.

STAVKOVNI POLOŽAJ JE NESPREMENJEN.

Laži podjetniškega časopisja ne morejo privabiti delavcev v jeklarne. Podjetniki pripravljajo za pondeljek novo zvijačo. Vse otrokovno organizirano delavstvo stoji za štrajkarji.

SPLOŠNI STAVKOVNI POLOŽAJ.

South Chicago, Ill. — Delovodja A. J. Smith, star 29 let, se je včeraj po nesreči ustrelil, ko je čistil svoj revolver v tovarni. Ko so drugi slišali strel, so brž tekli na lice mesta in našli Smitha smrtno ranjenega z revolverjem v roki; nekaj časa kasneje je umrl v kompanijski privatni bolnišnici. Tako poročajo kompanijski uradniki. Policija pa sumi, da je bil morda samomor.

Gary Ind. — Major-general Wood je včeraj namignil, da regularne čete ostanejo tukaj dalj časa, mogoče toliko časa dokler bo trajala stavka. Iz zanesljivih krogov se poroča, da zvezne čete nadomestijo državno milico v East Chicagu in Indiana Harborju. Štrajkarji so veliko bolj zadovoljnejši z zveznimi vojaki; mnogi bivši vojaki, ki so danes kot delavci na štrajku, so našli med došlimi vojaki svoje stare znance, s katerimi so bili skupaj na francoski fronti. — Stavkovni položaj v vsem čikaškem okrožju z delavskega stališča je dober. Poročila jeklarskih magnatov o "naraščanju števila vračujočih se delavcev" so tako smešna, da se jih celo kapitalistični dnevniki sramujejo priobčevati. Pri vsakem takem zlaganem poročilu je dostavljeno "so the company officials say" (tako pravijo družbini uradniki), češ, da naj bodo magnatje sami odgovorni za svoje krilate "novice." Krajevna jeklarska organizacija v Indiana Harborju je včeraj pridobila 400 novih članov.

Pittsburgh, Pa. — William Z. Foster, ki se je vrnil iz Washingtona v spremstvu štiriindvajsetih predsednikov jeklarsko-železarskih organizacij, je izjavil danes, da je položaj v splošnem dober. Delegacija delavskih zastopnikov, na čelu katerih je bil James Maurer, predsednik državne delavske federacije v Pennsylvaniji je včeraj obiskala župana E. V. Babcocka, kateremu je predložila zahtevo delavcev, da se prekliče odredba proti zborovanju ob nedeljah in proti stavkovnim stražam, toda župan je odklonil zahtevo.

Lažnjivost velebizniškega časopisja presega vse meje.

Chicago, Ill. — Velebizniško časopisje je zadnje dni vtihnilo o tisočih, ki se vračajo na delo v jeklarne in je pričelo bombardirati ameriško javnost z novimi pravljicami. O Garyu, jeklarskem mestu, pripoveduje, kot da je gnezdo najbolj radikalnih rdečkarjev in boljševikov, ki vodijo stavko jeklarskih delavcev in jih podžigajo k nasilnostim. Konec tega bedastega modrovanja je pa vedno isti: štrajkarje hočejo prikazati kot nerazsodno maso, čredo zapeljanih ljudi, ki bi se že zdavnej vrnili na delo, če bi ne bilo teh 'radikalnih' voditeljev.

V te pravljice vpletajo hišne preiskave, in govorančijo o tonah radikalne literature, ki so jo vojaki našli pri hišnih preiskavah, izvršenih na domu radikalnih elementov. Uredniki velebizniškega časopisja so pri opisovanju položaja v Garyju tako zagrizeni v lažnjivosti, da pozabljo logično misliti in podajajo sami argumente, da se jim dokažejo laži. Če so na pr. našli pri radikalnih elementih na tone radikalne literature, tedaj niso ti radikalni elementi razdelili literature med štrajkajoče jeklarske delavce, ampak so jo držali proč od njih.

Kako lažnjivo je to časopisje, dokazuje dejstvo, da je po izjavi "Chicago Tribune" general Wood odredil nekako cenzuro za časnikarske poročevalce. Po poročilu tega dnevnika je polkovnik W. S. Mapes pozval k sebi časnikarske poročevalce in jim dejal, da so poročila o aretacijah in hišnih preiskavah, ki so jih izvršile vojaške oblasti, napravila vojaškim oblastim sitnosti. Opozoril jih je, da mu morajo predložiti poročila, preden jih odpošljejo svojim listom, da jih pregleda. Opozoril jih je, če se časnikarji ne bodo ravnali po njegovih navodilih, bodo izterani.

To poročilo dokazuje jasno kot beli dan, koliko so vredna poročila, ki jih prinaša velebizniško časopisje o stavkovnem položaju v Garyju.

Jeklarski podjetniki pripravljajo novo zvijačo. — Delavci, bodite oprezni!

Chicago, Ill. — Jeklarski podjetniki so naročili letake v raznih jezikih, ki so naslovljeni na jeklarske delavce v South Chicagu. Tak letak je tiskan tudi v hrvatskem jeziku in za podpis nosi "Radničko vijeće." V teh letakih pripovedujejo jeklarskim delavcem, da je stavka končana in da se delavci vrnejo na delo pod starimi pogoji. Dalje mislijo napraviti zmešnjavo v vrstah stavkarjev, da se jih saj del vrne na delo, ako že ne vsi, da se tako razredčijo vrste stavkarjev.

Ta letak je pravo peklensko delo, najbolj gnjusobna zvijača, pa tudi najbolj nevarna, kar so jih dozdaj izmislili jeklarski podjetniki. Če prihajajo s takimi zvijačami na dan v South Chicago, da zrušijo stavkarske vrste, tedaj se jih poslužijo tudi v drugih mestih, da zlomijo stavko. Delavci ne verjemite takim letakom!

Kadar se boste vrnili na delo, boste sami odločili s svojimi glasovi, kakor ste odločili, da zastavkate. Oglejte si dobro ljudi, ki bodo delili med vami lažnjive letake s podpisom delavskega sveta, da se vrnete na delo v pondeljek, kajti ti ljudje so na strani jeklarskih podjetnikov, torej nasprotniki vaših interesov. Prečitajte letake, da boste spoznali, s kakšnimi grdimi sredstvi delajo vaši podjetniki, da vas zvabijo pod starimi pogoji na delo. Ko ste prečitali te letake, jih oddajte stavkovnemu odboru, da bo imel dokaze o podjetniški perfidiji.

Vrste stavkarjev so trdne.

Chicago, Ill. — Poročila iz mest, v katerih stavkajo jeklarski delavci, naznanjajo, da so vrste stavkarjev trdne. Podjetniki se poslužujejo raznih zvijač, da omajejo te vrste, toda dozdaj je bil njih trud zastonj. Te zvijače niso imele na štrajkarje prav nobenega vpliva. Vrste so trdne v Garyju kot Waukeganu, v Jolietu kot v South Chicagu, v Indiana Harborju kot v drugih mestih v čikaškem jeklarskem distriktu. Štavkarji so povsod mirni, dasiravno jih provocirajo na različne načine. Stara podjetniška taktika, da s provokacijami zapeljejo štrajkarje k nepremišljenim dejanjem, se v tej stavki ni obnesla. Podjetniki, njih ravnatelji in superintendenti so kar zeleni jeze, ker se stavkarji ravnajo po zlatem nauku, da morajo biti mirni, če hočejo zmagati.

Stavkarji, bodite mirni!

To je priporočilo, ki ga voditelji stavke ponavljajo dan za dnem stavkarjem. Bodite mirni in ne dajte se provocirati. Če bi se stavkarji ne ravnali po tem nauku, bi bila stavka že mogoče izgubljena, ker bi stavkarji izgubili simpatije ameriškega ljudstva. Vsak pameten človek se zaveda, da se zrazgrajanjem ne opravi nič. Dozdaj je bilo izvršenih že dosti provokacij, ali tem provokacijam lahko slede še večje in bolj nesramne, kajti jeklarski interesi imajo najete ljudi, da provocirajo. Pod nobenim pogojem se pa ne smejo stavkarji dati zapeljati od provokaterjev do nepremišljenih dejanj. Kdor hujska štrajkarje k nepremišljenim in nepostavnim dejanjem, je njih sovražnik in ne njih prijatelj. To si naj stavkarji zapomnijo in ostali bodo lahko mirni in prenašali bodo lahko provokacije.

Ali je bila bomba?

Pittsburgh, Pa. — Tukajšnje časopisje poroča, da je bil napravljen poizkus, da se z bombo zruši tovarna American Sheet & Tinplate kompanije v McKeesportu. Bomba je bila vržena baje na streho skladišča, iz katerega pošiljajo produkte naročnikom. V strehi je baje velika luknja in nihče ni bil ranjen. Policija sodi, da je bila položena bomba, ki je imela določen čas za eksplozijo.

Kdo je vrgel ali položil bombo? V čigavem interesu je bila položena ali vržena?

Voditelji delavske stavke izjavljajo, da je tovarna tako zavarovana, da se ji nihče štrajkarjev ne more približati, kaj šele pritvanjo. Kroginkrog tovarne stoje straže, ki pazno preštudirajo vsakega prišleca, preden mu dovolijo vstop v tovarno. Kdo je torej položil ali vrgel bombo? Po izjavi voditeljev stavke je to delo izvršil nekdo, ki je imel vstop v tovarno in ki je zainteresiran na tem, da kompanija ne odpusti stražarjev.

Položaj v pittsburškem okraju je nespremenjen.

Pittsburgh, Pa. — Stavkovni položaj v tukajšnjem okraju je nespremenjen. Velebizniško časopisje je nekoliko vtihnilo, da se tisoči vračajo na delo, ker so uredniki teh listov spoznali, da s takimi poročili le blamirajo svoje liste, kajti vsak se lahko prepriča, če le pogleda na dimnike jeklarn in železarn, da počiva obrat.

Ameriška delavska federacija bo podpirala stavko z vsemi svojimi sredstvi.

Pittsburgh, Pa. — W. Z. Foster, tajnik organizacijskega odbora jeklarskih delavcev, se je vrnil iz Washingtona in je izjavil ob svojem prihodu v mesto, da bo Ameriška delavska federacija podpira stavko jeklarskih delavcev do skrajne meje. Povdaril je sledeče: "Organizirano delavstvo realizira, da stavka ne sme biti izgubljena in je obljubilo svojo pomoč do zmage. Federaciji so bili predloženi z ozirom na stavko zelo važni predlogi, ki bodo objavljeni kasneje."

Pri županu se je zglasila deputacija strokovno organiziranih delavcev, med katerimi so dobro znani voditelji strokovno organiziranega delavstva, da prekliče svojo odredbo, s katero je prepovedal razpostavljenje mirnih stavkovnih straž in obdržavanje shodov.

(Nadaljevanje na 8. strani.)

TRIJE LETALCI MRTVI PRI LETALSKI TEKMI.

ENAJST LETAL JE PADLO DOLI.

Prvi letalec je dospel v Chicago.

Chicago, Ill. — Letalci na vzhodu in na zapadu so se dvignili v zrak, da tekmujejo med sabo, kdo prvi preleti ameriški kontinent. Komaj so se letalci dvignili v zrak k tekmovalnemu poletu, je že dospela iz Pensacole vest o prvi resni nezgodi. Letalo, v katerem so bili trije mornariški letalci, je padlo v zaliv in letalci so se ubili. Letalo je padlo iz visočine 500 čevljev.

Mineola, N. Y. — Tukaj se je dvignilo v zrak sedem in štirideset letal, da se skušajo letalci med sabo, kdo preleti prvi daljavo 5,400 milj prek ameriškega kontinenta. Nekateri letalci se dvignejo dan kasneje v zrak in poskusijo svojo srečo. Pri prvem poletu so se dvignili v zračne višave skoraj samo vojaški letalci, kajti med njimi je en sam civilist.

Takoj prvi dan se je dogodilo osem nezgod in trije letalci so bili ubiti.

Nekateri letalci so bili prisiljeni spustiti se na tla, ker so imeli sitnosti s strojem. Takih letalcev je bilo sedem. Lajtnant Rose Kirkpatrick se je spustil doli pri Vernonu, N. Y., ker kompas ni kazal pravilno in je bil iz reda. Dovolili so mu, da se vrne v Mineolo in da poskusi svojo srečo znova. Edini tujezemec, ki se je udeležil letalske tekme, je L. E. O. Charlton, ki je dodeljen britskemu poslaništvu.

Prvi je dospel v Chicago lajtnant Belvin W. Maynard, ki je prevozil 813 milj v 405 minutah. Letel je s hitrico dveh milj v minuti. S sabo v letalu je imel svojega psa in mehaničarja.

Salt Lake City, Utah. — Tukaj je padel z letalom major D. H. Crissby iz visočine 150 čevljev. On in njegov spremljevalec saržent Virgil Thomas sta obležala mrtva. Letalo je padlo v veliko luže. Ko so ju pobrali, sta še dihala, a umrla sta na potu v bolnišnico.

San Francisco, Cal. — Tukaj se je dvignilo v zrak šestnajst letalcev, da prelete proti Mineoli 2,700 milj in ravno tako deljavo na povratku proti San Franciscu. Šestnajsti letalec lajtnant F. W. Siefert se poslužuje nemškega letala Fokkerjevega sistema.

Ta polet je vzbudil v vseh ljudskih krogih veliko zanimanje in ljudstvo je pozdravljalo letalce, ko so se dvigali drug za drugim v zrak, da izvrše nevarni polet, na katerem preži sto nevarnosti na predrznega letalca.

Letalci se pri poletu poslužujejo letal raznih sistemov.

ŽGANJARSKI TIHOTAPCI PRIJETI.

Chicago, Ill. — Policija je zasegla sedem sodov surovega alkohola, več vreč sladkorja in nekaj steklenje češpljovega soka, ki služi za barvanje žganja. Poleg so našli tudi tri sode že izdelanega žganja. Policija je aretirala več oseb, ki so zapleteni v tihotapsko kuhanje žganja.

SENAT JE SPREJEL DODATEK K PROHIBICIJONIŠKI POSTAVI.

Washington, D. C. — Senat je sprejel dodatek k prohibicijoniški postavi, ki določa, kako naj se izvaja prohibicija. Znano je, da so konferenčniki soglašali, da se dovoli izdelovanje vina iz grozdja in jabolčnika za domačo vporabo. Ta dodatek še ni veljaven, dokler ga ne sprejme tudi zbornica in ga ne podpiše predsednik. V političnih krogih pričakujejo, da zbornica kmalu odglasuje o tem dodatku. Nikakor pa ne dovoljuje ta dodatek prodajo opojnih pijač, v katerih je več kot pol odstotka alkohola.

GROŽNJA AMERIKE JE ZBODLA ITALIJANSKE IMPERIJALISTE.

PESNIŠKI PUSTOLOVEC BI PRODAL REKO ZA MILJON LIR.

Papežev list tudi lomi kopja za "čast Italije."

Rim, 9. okt. — Svarilna nota Anglije je hudo zbodla nacionalistične kroge v Italiji. Časopisje pravi, da je vlada Združenih držav poslala enako svarilo glede na položaj na Reki.

Angleška nota se glasi v jedru, da bo "Italija zapravila svoje mesto na mirovni konferenci in v alijanci zaveznikov, ako bo še nekaj časa gledala nepostavni položaj na Reki, ne da bi se zganila."

Nacionalistično časopisje bruha vitrijol na Anglijo in Ameriko. "Tribuna" pravi, da se morata Anglija in Amerika "zahvaliti pdedsedniku Wilsonu za dogodke na Reki." Dalje piše omenjeni list, da bi morali angleška in ameriška vlada nasloviti njuni noti na d'Annunzija, ne pa na vlado v Rimu.

"Osservatore Romano", glasilo Vatikana, se je tudi pridružil nacionalistom in piše, da je svarilo Anglije in Amerike podobno grožnji in "čast Italije ne dopušča, da bi se kdo oziral na take grožnje."

London, 8. okt. — Zastopnik italijanske vlade, ki je dospel na Reko, je dejal v nekem intervjuvu, da d'Annunzio zahteva miljon lir predno se umakne s svojimi arditi z Reke. D'Annunzio je tudi rekel, da je usoda italijanske vlade v njegovih rokah. Ako on hoče, je lahko v enem dnevu v Trstu, drugi dan v Benetkah in tretji dan v Rimu na čelu svojih čet.

Pariz, 9. okt. — Danes je zopet prišla vest z Reke, da dnevno raste armada jugoslovanskih prostovoljcev, ki se zbirajo v Bakru, nekaj milj južno od Reke. Njihovo geslo je, kakor d'Annunzijevo: Reka ali smrt! — Število teh prostovoljcev računajo na 90,000 mož.

V ČIGAV ŽEP GRE PROFIT OD MOKE?

Chicago, Ill. — E. H. Sherwood, tajnik mlinarske zadruge, v kateri so organizirani mali mlinarji, naznanja, da bo prodal konzumentom sod moke po $11.50, medtem ko zdaj moko prodajajo po ceni, ki se suče okoli šestnajst dolarjev. Dalje je izjavil, da bo najdražja moka po dvanajst dolarjev sod. Zdaj je na potu v Chicago en železniški voz moke, ki bo prodana na občinskem trgu.

Sherwoodova izjava zastavlja vprašanje, kam gre profit od moke, kajti njegova cena je skoraj za pet in dvajset odstotkov nižja od cene, po kateri se zdaj prodaja moka. Če je mogoče malim mlinarjem prodajati moko za pet in dvajset odstotkov ceneje, tedaj je dokazana stvar, da uganjajo nekateri ljudje profitarstvo z moko. Te profitarje je pa treba poiskati in kaznovati, ker podražujejo najvažnejši ljudski živež — kruh.

KONZUMNE PRODAJALNICE V NORTH DAKOTI.

Fargo, N. Dak. — Družba konzumnih prodajalnic, katero je organizirala Nestrankarska liga v Severni Dakoti, izvrstno napreduje. Organizacija ima do danes 31 prodajalnic in do 1. januarja 1920 jih bo 38 v raznih mestih. Vrednost zaloge v prodajalnicah se ceni na več kot miljon dolarjev.

Konzumne prodajalnice poslujejo po sledečem sistemu: Član organizacije plača $100 pristopnine in potem dobi blago po cenah, ki so le 10 odstotkov višje od kupnih cen na debelo in zraven so prištetі vozni stroški. Mezdni delavci plačajo $10 letne članarine.

KONFLIKT MED AMERIKO IN JAPONSKO V SIBIRIJI.

DIVJE VESTI O RUSIJI SE NADALJUJEJO.

Ameriška vlada grozi, da se umakne iz Sibirije, če se ne bo Japonska držala dogovora.

Tokijo, 8. okt. — V tukajšnjih visokih diplomatičnih krogih se govori, da se vodijo pogajanja med Združenimi državami in Japonsko o upravi sibirske železnice. Pogajanja so bila potrebna, kajti medzavezniška železniška komisija pod vodstvom Johna F. Stevensona, načelnika ameriške železniške komisije v Rusiji, se mora bojevati že od vsega začetka z nebrojnimi ovirami, ki jih delajo Japonci.

Inženirji, ki opravljajo delo pod nadzodstvom Stevensa, so se pritožili, da se poveljniki japonskih čet ne drže dogovora in v mnogih slučajih izzivajo prepire. Položaj je že tako neznosen, da je ameriška vlada že v začetku septembra t. l. poslala noto Japonski, v kateri je bilo omenjeno, da se železniška misija in ameriške čete za stalno odstranijo iz Sibirije, če se ne spremeni situacija. Kopijo te note je Amerika poslala tudi Veliki Britaniji, Franciji, Italiji in Kitajski. Nota je precej vznemirila japonske diplomatične kroge.

London, 9. okt. — Ukrajinska diplomatična misija v Londonu je potrdila včerajšnjo vest, da je general Simon Petlura, voditelj ukrajinskih čet, napovedal vojno Denikinu, voditelju protibolševiških belih čet v južni Rusiji. Misija je prejela obširno brzojavko iz Kamenec-Podolska, ki naznanja da je izbruhnila vojna z velikim navdušenjem pozdravilo vojno z monarhistom Denikinom. Ukrajinska buržoazna vlada je na pritisk zaveznikov entente poskusila vse, da prepreči konflikt, toda Petlura se ni dal pregovoriti.

Angleški vojni minister je včeraj poročal, da so Denikinove čete vzele Voronež, 275 milj južnovzhodno od Moskve; isto poročilo se glasi, da je Kolčak reokupiral Tobolsk v zapadni Sibiriji.

(Zadnje dni kar mrgolijo vesti, ki se stekajo v London in odtam romajo po vsem svetu, o "velikih zmagah" Denikina in Kolčaka, o "revoltnih" v Moskvi, kako je "bomba usmrtila 13 sovjetskih uradnikov v Moskvi (zakaj ravno trinajst?), kako je Trockij "dal zapreti Lenina v Kremlu" itd. itd. Do pičice enake "vesti" so se razširjale v maju in juniju, ko je Kolčak "imel vsak čas biti v Moskvi.")

BANDITJE SO OROPALI FARMARSKO BANKO.

Jacksonville, Ill. — Vlomilci so ponoči vlomili v farmarsko banko in razstrelili blagajno. Odnesli so iz nje več stotakov v gotovini in vrednostnih papirjih. Eksplozija je zbudila meščane, ki so bojevali kratek boj z banditi na samokrese, toda banditje so odnesli zdravo kožo in plen.

PREDSEDNIKU SE OBRAČA NA BOLJE.

Washington, D. C. — Bulletini, ki so jih izdali zdravniki zadnje dni o predsednikovi bolezni, govore, da se predsedniku obrača na bolje in da je zunaj nevarnosti.

Washington, 9. okt. — Predsednikov zdravnik poroča, da se je Wilsonu že toliko obrnilo na bolje, da lahko sedi v postelji. Hladno vreme zadnjih par dni je zelo pomoglo k izboljšanju predsednikovega zdravja, medtem ko je vročina pred nekaj dnevi pogoršala bolnikovo stanje.

VREME.

Chicago in okolica: V petek dež in hladno. Severnozapadni vetrovi. Solnčni vzhod ob 6:56, zahod ob 6:19.

Veselica z igro.

V neki naselbini je dramatični klub priredil veselico z igro. Igra se je imela pričeti točno ob dveh, tako je bila vsaj napisano na letakih ki jih je dotični klub izdal. Istega dne je bil narodni praznik. Izredno lep dan kakor je bil, je povzročil da so bili igralci samega veselja kar iz sebe, veseleč se velike udeležbe. Nekateri sploh še za kosilo niso imeli časa, tako so hiteli samo, da bi gledalcem ustregli. Res, to so vam pravi ženiji. Ves svojo prosti čas žrtvujejo za blagor naroda. Ljudje, kateri kaj razumejo, znajo to tudi ceniti. Ali na žalost, da je največ takšnih, ki mislijo, da gredo igralci samo zato na oder, da kažejo svojo osebo. In potem kritizirajo na vse mogoče načine.

Pa še nekaj! Med našimi ljudmi je navada, če gredo k gledališki predstavi, na politični shod ali pa k znanstvenemu predavanju, da vzamejo vse otroke s seboj kar jih imajo, ne glede na njihovo starost ali razum. To navado bi pač lahko kot istili.

Pri Čermelakovih je navada, da vsako nedeljo takoj po kosilu igrajo na karte. Gospodar in "bordarji" sploh niti ne vstanejo, ko so pojedli kosilo. Danes so se dogovorili, da bodo do polnoči kartali.

"Veselica se začne punktom ob drugi uri; tako je napisano na letakih." Pravi Čermelakovka. "Daj mi 35c da plačam vstopnino, drugače ne smem v dvorano!"

Čermlak: "Na, tukaj imaš," ji vrže cente. "Sitnost babja, koruga, žakelj nesreče i.t.d. Pa mi odpelji vse otroke s seboj, jaz ne bom imel brige še z njimi. Saj zanje ni treba plačati vstopnine."

Čermlakovka se napravi in odide s petimi otroki na veselico. Enega otroka v naročju, drugega pelje za roko, trije pa krevsajo poleg nje. Ko pride do sosede, svoje prijateljice, kliče. "Rozi! Rozi! Kaj greš?" Rozi pride in zanjo celo krdelo otrok. "Zdaj je že zadnji čas če misliš iti na igro." "Jaz bi šla rada saj veš, ali on mi ne da, preveč stroškov."

"Saj je res; pritrdi Čermlakovka," vstopnina je 35c, pa pravijo da bo kmalu po 50c ali še več. Moj bog, časi se izpreminjajo."

Ko vidi Čermlakovka da prijateljica ne bo šla, hoče oditi. Ali ta jo prosi, naj vzame tudi njene otroke s seboj. Saj vstopnine se ne plača za otroke in v dvorani je več prostora, da lahko skačejo.

"All right!"

Čermlakovka pride v dvorano z osmimi glavami otrok. Nad glavnim vhodom je velik napis: "Dobro došli." Ura je tri. V dvorani je nekoliko možakov in žensk ter cel regiment otrok, ki se podijo sem in tja po dvorani. Čas hiti, a začetka pa le ni. Že je na uri polštiri, pa še nič. V dvorani je pa takšen trušč, da ne slišiš niti sam sebe. Aha, končno se dvigne zastor na odru. Vse drvi na sedeže, otroci skačejo drug čez druzega. Na odru se pokaže mož z naočniki Stopi na sredino odra, stegne roko v znamenje, da hoče govoriti. V dvorani se sliši: "Pst! Pst!" Mož na odru prosi za posluh! To se tudi za hip zgodi. Preteklo je deset minut časa, da so se otroci umirili. Mož je povedal, da se začne in nato je zopet izginil za kulise V dvorani ploskajo, cepetajo po podu in žvižgajo. Človek, bi rekel, da gledalci komaj čakajo, ih da bo vladal med programom najlepši mir.

Par minut pozneje se zopet dvigne zagrinjalo. Prvi hip je bilo res vse tiho in mirno, kakor treba. Ko so pa začeli igralci na odru govoriti, je zašumelo tudi v dvorani. Dve dami ki ste sedeli v prvih sedežih, ste stknili svoje glavice vkup in nekaj šepetale. Seveda samo skromno mnenje ste povedale druga drugi, kako se obnaša ta ali oni igralec.

V ozadju je nekoga posilil ta preneti kašelj. V sredi dvorane pa se je nekemu možu na nesrečo, tako kihnilo, da je prebudil otroka, ki je baš sladko spal v materinem naročju. Otrok je jokal kolikor so njegova pluča zdržala. Ker se otrok ni dal tako lahko potolažiti, je morala mati vnu z njim. Ker je sedela baš na sredi, je moralo kakih deset drugih vstati, da je ona mogla na prosto.

Dasi ravno je bil začetek cele dve uri pozneje, so vendar posamezniki še vedno prihajali, ki so čakali na začetek v pivnici ali pa pogovarjajoč se kje na hodniku. In tak dirindaj je bil vse čas programa.

Po končani igri so pa kritizirali, "vse je bilo all right, samo preveč tiho so govorili." Sce.

M. J.

RADGONA.

Ko je odhajal v zasluženi pokoj gospod Sonnino, so francoski in italijanski listi povdarjali z nekakim olajšanjem, da je s tem prenehala tradicijonalna italijanska politika dveh želez v ognju in da bo šla zdaj italijanska diplomacija ravno pot. Sonnino si je dal podpisati londonsko pogodbo, napovedal Avstriji vojno, ni hotel pa ničesar slišati o kakih sovražnostih nasproti Nemčiji, ki je bila glavni faktor, tako da se je nehote spraševal vsakdo, zakaj je Italija pravzaprav stopila v vojno. In vendar je bilo vse skupaj samo — italijanska politika! Sonnino kot star in prepričan pristaš Nemčije, je veroval v njeno nezmagljivost, kakor nekdanji Marovjev ali Witte. On je bil prepričan, da Nemčija zmaga, če ostane Italija nevtralna, vedel pa je obenem, da postane Italija v tem slučaju samo vazal Nemčije. Hotel je doseči v svetovni vojni remis-partijo, ker v takih okolnostih je mogoča politika takozvana proste roke. Sicer bi se bil Avstriji zameril, ker bi jo bil nekoliko prestrigel, vendar je bil prepričan, da to ne bi oviralo kake poznejše zveze s centralnima državama, ker bi imela pri tem glavno besedo Nemčija .Tega gesla se je držal Sonnino do svojega konca.

Zdaj je Sonnino sicer šel, ostalo pa je sonninovstvo italijanske politike. Tittoni je prišel v Paris v besedah kot velik prijatelj antante, ampak v dejanjih je ostal že iz navade v stopah Sonnina. Italijani so še nadalje ščuvali v Sofiji, podpirali peštanske boljševike in jim dovažali municijo ter stali v intimnih odnošajih z Nemško Avstrijo. In poleg tega je videl Tittoni, da je prišel malo — prepozno. Francija ni namreč prav nič čakala nanj, ampak je sklenila defenzivno zvezo z Anglijo in Severno Ameriko v slučaju nemškega napada. Torej je prišel nekako iz dežja pod kap. Sonnino se je bal, da postane Italija vazal osrednjih držav in šel vsled tega v vojno ,zdaj je zmagala antanta in je postala Italija njen vazal. Vendar Tittoni kot dober politik ne obupa. Obrnil se je zopet proti svojim nekdanjim simpatijam. Ker ve, da ga loči od Jugoslovanov le preglobok prepad, skuša s pomočjo Avstrijske Nemčije, Madžarske, Bulgarije in Rumunije in pozneje Nemčije stvoriti novo centralno zvezo proti Angliji in Franciji. S tem skuša obenem izločiti Jugoslavijo kot vojaški činitelj, ker bi bila krogluokrog obdana od sovražnikov in brez nevarnosti za Italijo.

Prvi sad te nove kombinacije je predlog pripojitve Radgone Nemški Avstriji. Na eni strani je to dober uvod za prihodnjo obnovitev nekdanje zveze, na drugi pa kolikor toliko oslabitev Jugoslavije v Jadranskem vprašanju, ker upa povzročiti konflikt na sever.

Je pa še tretji namen. Čim več konfliktov bo nastalo na teritoriju nekdanje Avstro-Ogrske, tem bolj bo skušal dokazati Tittoni, da se vsa ta vprašanja ne dajo rešiti potom pogajanj, ampak potom — diktata konference! In ker bi v tem slučaju diktiral on v Jadranskem vprašanju, bi rezultat ne izpadel njemu — v škodo!

P. P.

Vojno stanje v Franciji odpravljeno kmalu.

Pariz. — Francoska zbornica je v torek sklenila, da se odpravi vojno stanje in senat ratificira mirovno pogodbo z Nemčijo. Z odpravo vojnega stanja odpade cenzura, omejitev trgovine in pojnil listov in moratorium.

Francoski vladi je naloženo, da naj pritisne na senat, da bo čim prej sprejet zakon za splošno žensko volilno pravico.

Pretep med ameriškimi in angleškimi pomorščaki.

London. — "Daily News" poroča, da so bili 6. okt. kravali med ameriškimi in angleškimi pomorščaki v Plymouthu. Angleškim pomorščakom, ki so napadli Američane, so pomagali tudi civilisti. Prepir in pretep so povzročile ženske. Vojaška policija je naredila mir.

RAD BI IZVEDELA

za mojo sestro Marija Paulič, doma iz Ravnika pri Blokah, sedaj omožena Mary Nele. Ako kdo rojakov ve za njen naslov naj mi to naznani, če bode pa sama čitala ta oglas naj se prijavi na moj naslov: Frances Petehnik, P. O. Box 794, Aspen, Colo.

IŠČEM

Janeza Svet, po domače Hladov, doma iz Unca pri Rakeku. Poročati mu imam veliko zelo važnih stvari. Oglasi naj se na moj naslov: A. Jernejčič, 933 — 16th St., Detroit, Mich.

BOLGARSKI ČAJ.

Bolgarskega čaja tablete so najboljše proti zaprtnici, slabi prebavi, kislj želodec, smrdljivi dih, bolni želodec, obistne bolezni, bolečine na jetrih, nerednost v črevih, prehlajenje, gripa in glavobol. Tablete narejene iz Bolgarskega čaja vam dajo ponovno življenje, vas ožive kot mladeniča. Vzroki, da mnogo ljudi rabi te zdravilne tablete so, ker izvrše dobro delo. Naročite si še danes deset zavojev, posebna cena $5.24 ali pa en zavoj za 75c vštevši vojni davek. Prodaja se pri Marvel Medicines Co. 163, Marvel Bldg., P. O. Box 963, Pittsburgh, Pa.

BITI BI DAN BI SE HOTEL BITI BREZ LAXCARINA, pravi neka prominantna oseba, ki mu je to zdravilo Laxcarin pomagal. "Zelo sem trpel na zaprtnici, ampak od kar vživam Laxcarin Tablete, se počutim prav dobro." Vsi, ki vživajo Laxcarin ga tudi drugim priporočajo, navadno se vživa za zaprtnico, slabo prebavo, kjsli želodec, obistne nerednosti, bolečine v jetrih in črevih. Poskusite, da se prepričate. Šest zavojev stane le $5.24, en zavoj pa samo $1.04 vštevši davek. Prodaja se edino le pri Laxal Medicines Co., 164, Laxal Bldg., Pittsburgh, Pa.

POMOČ BOJAKI!

Proda se 240 akrov obsegajoča farma, kjer je 100 akrov obdelane zemlje in vse drugo je lep gozd, pašnik na katerem izvira studenčna voda. Farma je ograjena s bodečo žico. Na farmi je lepo poslopje v dobrem stanju, hiša meri 20x40 in ima 7 sob in sezidana iz opeke. Hlev je velik 36x62 ki je spodni del gezidan in je šele par let star, poleg je 12x28 (Sajlo) vsa druga poslopja so v dobrem stanju. Je tudi vse potrebno kemtijsko orodje. Nadalje 5 konj, 9 krav, 5 telic, 1 bik, 14 prašičev in 90 kokoši, ter vsi poljski pridelki, med katerimi je okrog 25 do 30 ton sena in nad 1000 bušlev koruze, 500 bušlev ovsa in 200 bušlev rži in vse drugo. Farma leži le 5 milj od mesta kjer se lahko vse proda in kupi in le par sto korakov do šole in eno miljo do katoliške cerkve in čisto poleg slovenske naselbine. Vsled tega se proda vse skupaj po zelo nizki ceni. Proda se vse skupaj ali pa tudi samo kmetija s poslopjem. Toraj proda se po kupčevi želji. Za nadaljna pojasnila oglasite se osebno ali pa pismeno na naslov: Frank Novak, P. O. Box 29, Millston, Wis.

PET DOLARJEV NA DAN

in 10 odstotkov bonus za delo enega tedna, in 10 odstokov bonus za delo enega meseca skupno

šest dolarjev na dan za delavca.

Livarji zaslužijo sedem do deset dolarjev na dan. Dobra stanovanja, nizka najemnina in vse druge udobnosti. Nikakih delavskih nesporazumov. Prijavite se, kdor je pripravljen za delo pri

"THE AMERICAN MALLEABLES COMPANY, LANCASTER, NEW YORK.

Vožnja stane iz Buffalo samo 15c, ali pa pišite za nadaljna pojasnila na Emp. Dept. št. 1, C. P. O. box 963, Pittsburgh, Pa.

DR. JOS. V. GRAŠEK

edini slovenski zdravnik in ranocelnik v Pennsylvaniji. Zdravi vse strokje, ženske in moške bolezni.

Uradne ure so: 10 ure zjutraj do 2 uro popoldan.

Bell Telephone Cedar 2888

843 E. Ohio Street,

N.S.PITTSBURGH,PA.

ČUVENI DUVAN ZA LULE

NEMOJ ni kada ostaviti duže vremena da Vaša lula nema zadovoljstva većem kupite jednu plehanu kutiju Prinz Albert naj čuveniji duvan i to što pre možete. Princ Albert će Vam doneti više sredstva u luli nego i koji drugi duvan što Vam je dono jer u njemu se nalaži naj bolji kvalitet.

PRINCE ALBERT

the national joy smoke

Svaki put kad napunite lulu sa Princ Albertom duvanom uvek će Vam bolje prijati nego ikoji drugi duvan kojega ste do sada pušili, i uvek će te Princ Albertom duvan tražiti.

Vi možete Princ Albert pušiti u luli i možete sami u papir cigarete valjati po Vašem zadovoljstvu i neće Vam nikad jezik grisiti. Naš sopstveni patent je upotrebljen da Vam nikad neće grisiti jezik.

Crvene plehane kutije u pol funte i jednu funtu u stakленom ogledu od čistoga rezanog stakla sa pokrivačem od vendijera.

R. J. REYNOLDS TOBACCO CO.

WINSTON-SALEM, N. C.

Za v stari kraj.

V stari kraj se more potovati. Potni listi se zopet lahko dobe. Vsak teden odpljuje po sedem ali več parnikov Francoske družbe s starokrajskimi potniki. Tako odpljujejo:

14. okt. parnik—Rochambeau.
16. okt. parnik—La Savoie.
23. okt. parnik—La Touraine.
29. okt. parnik—La Lorraine.
4. nov. parnik—France.

Za vsak parnik imam še nekaj kart naprodaj. Kdor še ima potni list in hoče hitro odpotovati, naj pride na moj naslov kake štiri dni pred odhodom parnika, s katerim želi potovati.

POŠILJANJE DENARJA. — Hitro, zanesljivo in poceni morem poslati denar v stari kraj. Vsaka pošiljatev je zavarovana proti izgubi.

100 kron za	$ 2.80
200 kron za	5.50
500 kron za	13.00
1,000 kron za	25.00
5,000 kron za	125.00
10,000 kron za	250.00
1,000 Lir za	110.00
50 Lir za	5.90
100 Lir za	11.40
500 Lir za	55.00

Denar pošljite po Money Order, ali American Express Money Order, ali pa po Bank Draftu.

POTNI LIST. — Onim, ki nočejo osmi imeti te sitnosti, preskrbim tudi potni list.

LEO ZAKRAJŠEK,
NEW YORK, N. Y.
70—9th Ave.

IŠČE SVOJE SINOVE.

Janeza in Jožefa Turk, svoječasno sta bila v Columbus, Kans., in tudi v Montani. Sedaj pa ne vem kje sta. Izvedel bi za njih rad njih oče Anton Turk, iz Viseje štev. 12, pri Žužemberku, Jugoslavija, ali pa naj pišeta na upravništvo lista "Prosveta," 2657 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill. (Oct. 9-10-11).

NASVET

kako se kuha doma pijačo? Iz našega hmelja in malta si po naših navodilih vsakteri prav lahko napravi 10 galonov prave pive za $2.25 v vse kraje Unije. Za pristnost i okakovost jamči tvrdka:

FRANK OGLAR,
6601 Superior, Cleveland, O.

Narejeno iz izvrstnega Malt in hmelja, kar vas stane samo 20c galona.

PIVO

Vi lahko imate najboljše vrste domačo varjeno

ČEMU SI BELITI GLAVO—DELAJTE SAMI SVOJE PIVO DOMA.

NAŠ izvrstna posebno mešani kopa in malt narredi zelo dobro pivo. Boste nedvomno zadovoljni ker vam do moči in temno. Ta je narejen iz najčistejšega ohmenejšega in dovoljivo zmesi

VRSTA zadovoljnih odjemalcev narašča od dne do dne na tisoče, kar je dokaz, da je naša zmes ena najboljših na trgu. Sestavljena od izvrstnih snoč, ki so se dolgo trudili, da napravije nekaj zelo dobrega za vas.

NAŠ čas prodaje tega je zelo za kratko odmerjeno. Zakon nam bode prepovedal vsako nadaljno prodajanje tega po 1. januarju, 1920, torej poslužite se našega "Homebrew" dokler ga je še kaj v zalogi. Na sprejem $1.00 vam pošljemo vse te priprave in zmesi, ki vam daje dovolj za pet galon prave dobre pijače, toko ki tma pomo in dobra pivo. Mi vam pošljemo tudi vsa potrebna navodila kako se kuha ta pivo.

TA POSEBNA PONUDBA VELJA LE ZA DOBO 30 DNI.

Dovolj te priprave za 20 galon piva vam pošljemo za svoto $2.50. Vi si prihranite $1.50. Do sedaj je to si postavo bi zahranila pošiljanje našega "Homebrew". Ta na vsebuje nobenega alkohola. Vse je vrejeno in na to, da si narediše dobro pijačo in sicer po naših navodilih, ki vam jih pošljemo je to lahko storiti.

Pošljite nam vsa navodila da dobite za bitro pošiljatev in mi VAM JAMČIMO POPOLNO ZADOVOLJNOST.

Naša knjiga polna različnih navodov koko se lahko narediti kvanje, pivo, vina in druge fine likerje, vam pošljemo (poštnina vštetа) za $1.00 v gotovem denarju ali Money Order.

Naslovite vse na: MICHIGAN WHOLESALE HOME BREW SUPPLY CO.
221 FARNSWORTH AVE., DETROIT, MICH.

MOŠKI IN ŽENSKE

Ne napravite napako, kdaj si ne preskrbite najstarejšega,najpoštenejšega, najiskusnejšega in najboljšega zdravnika v začetku. Dr. Mullin ima 30 let izkušnje v zdravljenju moških in ženskev bolezni, bolnih na najrazlinejše načina. Vsled tega je postal najbolj neodvisen zdravnik, pri katerem se lahko zaseguraše za svojo bolezen. Kreg skrbi bosta dobili pri njem najbolj temeljito zdravljenje in velike redzidne pomoči za vaš denar.

Brezplačna zdravniška preiskava potom stroja. Govori vaš materni jezik.

Uradne ure od 9. do 6. V nedelje od 10. do 2.

Dr. B. F. MULLIN, Specijalist

411—4th Ave., Sob Floor, PITTSBURGH, PA

Naslovi glavno pošta.

ŠPANSKA INFLUENCA.

Zdravniki so mnenja, da se povrne španska influenca.

Zdravniki so pričeli opozarjati ljudstvo pred špansko influenco. Vsled tega je vse odvisno od vas samih, da se pravočasno pazite in preprečite dohod. Držite svaže sobe in ne zapirajte sob. Imejte vedno najboljše zdravilo za čiščenje črev in sicer dobro znano zdravilo Laxcarin. Laxcarin je izvrstno zdravilo za bolne, in se osebito za vsled zaprtnice, slabe prebave in kislega želodca. Neprebavnosti, obistne bolezni, bolna jetra in črevesne nerednosti. Laxcarin je tudi izvrstno zdravilo in krepitelec. Naročite si ga šest zavojev za samo $5.24 ali pa en zavoj za $1.04 be predno obolite. Prodaja se edino je pri Laxcal Medicines Company, 164 Laxal Building, 436 — 4th Ave., Pittsburgh, Pa.

"PAZITE NA MENJAJOČE CENE."

Sedaj je mogoče pošiljati denar v staro domovino in sicer na Slovensko v kronah, v kraje zasedene po Italijanih pa v lirah.

Sedanje cene so s poštnino vred:

100 kron.....	$ 2.80	1000 kron.....	$ 25.00
300 kron.....	$ 7.90	5000 kron.....	$125.00
500 kron.....	$13.15	10000 kron.....	$250.00

Potuje se tudi lahko v staro domovino, toda parniki so prenapolnjeni; tisoč ljudi čaka na prostor, v parnikov je na sedaj le kaj malo, zato je bolje, da vsakdo malo počaka, da se razmere zboljšajo.

Za pojasnila pišite na:

FRANK SAKER,
82 Cortlandt St., New York, N. Y.

Robinsove črtice iz Rusije.

Sestavil Wm. Hard.

XXI.

Robinsonov povratek v Ameriko.

Ko se je Raymond Robins izkrcal v Seattlu na povratku v Ameriko iz Rusije, je prejel brzojavko iz Washingtonus, ki se je glasila, da državni department želi, da on (Robins) ne govori ničesar v javnosti o svojih doživljajih v Rusiji. Depešo enake vsebine je bil že prejel v Vladivostoku in drugo v Tokiju. Brzojavke so bile malo manj kot ukaz, da mora strogo molčati. Robins je zastopal oficijelno vejo ameriške vlade in vlada mu je zapovedala, da ne sme govoriti v javnosti o Rusiji. Robins se je pokoril in šel je naravnost v Washington.

Ko je dospel tja, je govoril z mnogimi višjimi vladnimi uradniki. Nekateri teh uradnikov so mu rekli, da je zelo težavno, da ga zasliši predsednik Wilson; obljubili so Robinsu, da takoj opozore predsednika na stvar in dvoma ni, da ga ne bi povabil na pogovor. Robins je čakal in čakal. Wilson ga ni poklical k sebi. Ko je pozneje zopet srečal dotične uradnike, so bili v zadregi in hudovali so se na predsednika, ki je prezrl njihovo priporočilo.

Robins je bil tedaj edini Američan, ki je poznal osebno voditelje sovjetske Rusije. Seznanil se je z njimi, ko je bil v službi ameriške vlade. In ko se je vrnil v Ameriko, mu ni bila dana prilika, da bi pojasnil vse, kar je videl in slišal v Rusiji, predsedniku v Beli hiši, ki je zastopal ameriško ljudstvo v svoji akciji napram Rusiji. Predsednik ni maral govoriti z njim in na ukaz predsednikovega državnega departmenta ni smel povedati ameriškemu ljudstvu, kaj ima na srcu.

Robins je bil v čudnem položaju.

Meseca julija 1918 so zavezniki in Združene države poslale prev vojaške čete v Arhangelsk in v Sibirijo. Prišla je intervencija. Robins je še vedno molčal. Velika vojna je bila še v teku. Robins je molčal, ker ni hotel, da bi se mu očitalo, da nadleguje vlado v času vojne, in drugič je upal, da ameriška intervencija ne bo trajala dolgo.

Robins je čakal in čakal. Vojna je bila končana in podpisano je bilo premirje, toda Robinsonovo upanje, da Amerika odneha z intervencijo v Rusiji, je splavalo po vodi. Tedaj je senatni odsek pod vodstvom Overmana oficijelno pozval Robinsa, da pove, kaj ve o boljševikih v Rusiji.

Takrat je Robins prvič odprl usta in povedal je vse, o čimur je preje tako zvesto molčal. Samovoljno je zdrobil pečat, ki mu ga je pritisnil državni department na usta in govoril je pred senatom in od tistega časa govori v javnosti, kjerkoli ima priložnost. Kar je danes znano ameriški javnosti, je bilo znano vladnim uradnikom že v juniju lanskega leta, ko je Robins prišel iz Rusije. On je že tedaj opozoril vlado na posledice, ki pridejo, ako se zavezniki odločijo za intervencijo; Wilsonu je bil torej položaj dobro znan preje kot se je odločil za intervencijo v sporazumu z Anglijo, Francijo in Japonsko.

Robins se ni motil, čeprav so se mu morda smejali v juniju 1918 v Washingtonu. Intervencija je bila olje, ki je podkurilo plamen boljševizma v Rusiji in vrglo je iskre na vse strani sveta.

On je prerokoval, da bodo zavezniki s svojim poskusom, uničili doktrino boljševizma in sovjetsko republiko z nekrščansko in barbarsko metodo: oko za oko in zob za zob, povzročili nepopisno gorje ruskemu narodu in postavili v nevarnost ves socialni red človeške družbe. To se je že deloma izpolnilo.

V Washingtonu so vprašali Robinsa, kaj bi on sugestiral namesto oborožene intervencije v bodočnosti. Kakšno stališče naj po njegovem mnenju zavzame oficijelna Amerika, ako preneha z intervencijo?

Na to vprašanje odgovarja Robins:

Stališče Amerike v bodočnosti napram sovjetski Rusiji naj bo ono stališče, ki je že bilo v začetku — tisto ameriško stališče, ki je obstojalo predno se je poevropilo pod pritiskom iz Londona in Pariza. Do zdaj je Amerika poslušala Anglijo in Francijo in sledila njunemu programu, zakaj ne bi poslej Anglija in Francija poslušali Ameriko in sledili našemu programu. Ako pa naši evropski zavezniki nikakor nočejo sprejeti ameriškega programa, kakršen je bil pred interveneijo, tedaj bodo saj toliko prijazni, da dajo Ameriki proste roke v izvrševanju njenega prógrama z ozirom na Rusijo, ki naj bi bil:

(Nadaljevanje.)

Civilna vojna na Kitajskem se je ponovila.

Amoy, Kitajska. — Civilni konflikt med severno in južno Kitajsko, ki je bil prenehal ob času vojne, je zopet obnovljen. Vlada v Pekingu je poslala večje število vojaštva proti južnokitajskim revolucionarjem, ki imajo svoj glavni stan v Čangčovu.

RAD BI IZVEDEL

za mojega bratranca John Sircelj, doma iz Knežaka pri Sv. Petru na Notranjskem. Pred letom in pol nahajal se je nekje v Nevadi. Cenjene rojake se prosi če kdo ve zanj naj to sporoči; enako se prosi ako bode sam čital ta oglas naj nemudoma piše na naslov: Upravništvo "Prosvete", 2657 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill. (Oct. 9-10-11).

ČISTEJŠA IN PRIJAZNEJŠA KUHINJA.

Moderne priprave za ugodnost in olajšavo.

Iznajdbe učenih mož in žena so se zadnji čas zelo pomnožile v mehaničnih ozirih tudi v kuhinjskem okrožju. Veliko izvrstnih uspehov se je doseglo. Hišna dela so itak ne prijazna in pomoči se teško dobe torej uganka ni kar enostavna.

Ena najsitnejših stvari v kuhinji je dim, močna dišeča atmosfera ob času ko se pripravljaje jedila. Dovolj je če morate ves duh prenašati, brez da vsi sosedje vedo kaj se kuha pri vas, za kosilo.

Za hišne kuharice je dim en glavnih vzrokov zakaj so se oprijele uporabljati MAZOLA olja pri kuhanju raznih jedil. Mazola se lahko razgreje do najvišje temperature, ki jo morete potrebivati pri kuhi a vzlic temu se nikdar ne kadi. In le ženska ki dela v kuhinji ve kolike vrednosti je vse to.

Način po katerem je narejeno Mazola olje daje priliko, da se lahko rabi pri vseh načinih kuhe. Izvrstno prilagodno pri pečenju in cvrtju mesa, rib itd. Kakor hitro daste hrano v olje takoj postane rumena hrana s lahko skorjo, kar tudi preprečí kadenje in ohrani dober okus jedilom.

Mazola je absolutno čista mast za beljenje. Maslo in mast naprimer vsebuje nad petnajst odstotkov mokrote. To naraja Mazolo za toliko odstotkov boljšo od masla in masti. Vselej ko rabite Mazolo za beljenje vam zadostuje eno tretjino manj. To ni le važna ekonomična stvar v teh dneh draginje ampak je tudi uspeh ki vam ga prinaša pri porabljenju tega olja.

Nedvomno ste že večkrat ugrizili globoko v kuhano ali pečeno še zeleno koruzo in ste opazili okus sladkega olja. To so vzroki za k temu. Koronina koruze je tik jedra in iz tega je izdelano Mazola olje. Mazola je cvet sladke koruze. Vsled tega tudi tako dober okus salate kadar je narejena s tem oljem.

Vse salate narejene s Mazola oljem in priprave za salato narejati ostanejo vedno okusne za tedne časa. Je zelo prijetno pri delanju salat, ker se kaj izvrstno zmeša z drugimi stvarmi. Še celo Talijani, ki so tako ponosni na svoje lasko olje so pričeli opuščati oliyino olje in pričeli rabiti Mazola olje. (Adv.)

ROJAKI POZOR!

Kadar ste namenjeni kupiti si hišo ali loto, oglasite se pri meni spodaj podpisanem. Imam poslopja naprodaj od $2000. do $1500. cash, ali pa na obroke v najlepšem kraju slovenske naselbine v Milwaukee. Upravljam tudi vsa notarska dela ter sem tudi tolmač na sodnjiji za Slovence in druge Jugoslovane.

Važno.

Kadar pošiljate denar v staro domovino pošljite ga potom mene ker jaz sem edini Slovenec v Milwaukee kateri imam dovoljenje (License) od države Wisconsin in sem pod veliko varščino. V zvezi sem z največjimi bankami, kateri operirajo direktno z Banko v Zagrebu in Ljubljani.

Varnost zajamčena, cene po dnevnem kurzu.

JOHN ERMENC,
Real Estate in Javni Notar,
288 Grove Street,
Milwaukee, Wis.

Naročniki Pozor!

Znamenje (Septembra 30-19) pomeni, da vam naročnina poteče na ta dan. Ponovite jo pravočasno, da se vam lista ne vstavi. Ako lista ne prejmete, je mogoče vstavljen, ker ni bil plačan. Ako je vaš list plačan in ga ne prejemate, pišite nam dopisnico stari in novi naslov.

Naši zastopniki so vsi društveni tajniki in drugi zastopniki, pri njih lahko plačate naročnine.

Naročnina za celo leto je $4.00 in za pol leta pa $2.00. Člani S. N. P. J. plačajo za pol leta $1.40 in za celo leto $2.80.

Naročnino lahko tudi sami pošljete na naslov:

UPRAVNIŠTVO 'PROSVETA',
2657 S. Lawndale Ave.,
Chicago, Ill.

POZOR SLOVENKE!

Slovenec star 29 let, želi se seznaniti s Slovensko v starosti od 20 do 30 let. Jaz imam dobro urejeno obrt, svoj dom in če katero veseli naj pošlje v pismu, svojo sliko. Tajnost jamčena. Pišite na upravništvo "Prosveta" 2657 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

RAD BI IZVEDEL

za svojega brata Frank Intihar, doma iz Verhnike pri Ložu, zadnje njegovo pismo sem prejel dne 20. dec. 1914 iz Pocahontas, Okla., in od tistega časa ne vem kje se nahaja. Uljudno prosim cenjene rojake, če kdo ve za njegov naslov, da mi ga naznani ako bo pa sam čital te vrstice naj se oglasi svojemu bratu, sporočati mu imam več važnih stvari. Mirko Intihar, R. F. D. No. 2, (Husken-Run), Hooversville, Pa. (Oct. 7-8-9-10-11.)

TRPEL 15 LET VSLED SLABE PREBAVE.

Sedaj je bolezen prešla, ovrnil se mu je apetit in je vsa jedila brez vsake sitnosti.

"Imel sem katare in zelo slabo prebavo za celih petnajst let. Poskušal sem razna zdravila, bil sem pri najboljših zdravnikih. Ko sem pričel enkrat vživati Sv. Bernarda zdravilni čaj, sem se nahajal v postelji bolan. Sedaj se počutim dobro in delam vsak dan. Opustila me je nervoznost in spim kot mladó dete, poleg imam izvrstno slast do jedil. Ta čaj je gotovo dobro zdravilno sredstvo." J. B. Trevin, Monroe, Louisiana.

Zatorej če je kdo med vami, ki se ne počuti dobro ali trpi na želodcu, obistih ali notranjih delih telesa, vžival naj bi Sv. Bernarda zdravilni čaj. Ta čaj ima prijazen okus in je dobro zdravilo. Poskusite ga.

Pošljite nam za $1.06 en zavoj ali pa $5.00 za 6 zavojev na naslov: St. Bernard Gardens, D—7, New Orleans, La., in oni vam bodo poslali vsa potrebna navodila kako vživati ta čaj. Denar se vrne, ako vam ta čaj ne bi nič pomagal. Pišite ponj še danes.

Sveč zdravi, vzdržuje zdravje v družinah.

Nered ledic

se ne sme nikdar prezreti, kajti taka zanemarjenost lahko konča slučajno z dolgotrajnimi boleznimi in sitnostjo, ki se zelo teško zdrave. Vsled tega ne odlašajte. Bodite sigurni, da jih popravite takoj v začetku nereda. Vzamite

Severa's
Kidney and Liver Remedy

(Severovo Zdravilo za obisti in jetra) za zdravljenje takih bolezni kot vnetje ledic ali mehurja, zastajanje vode ali goste urina, trpljenje pri urinaciji ali v slučaju kislega želodca, otekli nog in bolečin v križu, ki izhajajo iz bolnih ledic. Na prodaj v vseh lekarnah. Cena 75c in 5c davka, ali $1.25 in 5c davka.

W. F. SEVERA CO.
CEDAR RAPIDS, IOWA

OGLASITA NAJ SE

na spodaj označeni naslov Ana Rezelj prej stanujoča na 1107 Carpaten Ally, N. S. Pittsburgh, Pa., in njen brat Jožef Reželj, stanujoč na 1423 E. 39 St., Cleveland, Ohio. Njhi stariši žele, da jim kaj pišeta. Naslov pa dobite pri meni. Antonija Bauzon, 5920 St. Clair Ave., Cleveland Ohio. —

$5.00 NA DAN

in 10% bonus za delo enega tedna in 10% bonus za delo celega meseca.

seca znese skupno po **$6.00na dan za navadne delavce.**

Livarpji zaslužijo po $7.00 do $10.00 na dan. Mi imamo dobra stanovanja za v najem po nizki ceni. Vse ugodnosti. Absolutno nobenih delavskih neredov. Pridite pripravljeni za delo k.

THE AMERICAN MALLEABEL COMPANY
LANCASTER, NEW YORK.

Stane le 15c s karo iz Buffalo, New York. Lahko pa tudi pišete za pojasnila na Emp. Dept. No. 1, Box 963, Pittsburgh, Pa.

ALI JE VAŠE ZDRAVJE VREDNO 2 CENTA?

Ako trpite na nervoznosti, želodčnih in ledičnih bolečinah, zaprtju, splošni slabosti, glavobolu, nimate teka, imate nečisto kri, ako ste utrujeni, se počutite onemogli zjutraj, ako imate bolečine v hrbtu, rheumatizem, pošljite nam pismo z znamko za 2 centa in s svojim naslovom in mi vam bomo poslali z obratno pošti, POPOLNOMA PROSTO, popolno tridnevno zdravljenje našega JUVITO zdravila, ki je sestavljeno iz čistih zdravilnih zelišč. Naslov:

JUVITO LABORATORY,
South Hills Branch 6,
PITTSBURGH, PA.

The Wadsworth Salt Company,
WADSWORTH, OHIO.

Potrebuje 25 delavcev. Plača v začetku je 40c na uro, lahko se zasluži 5 do 6 dolarjev na dan. Mi vzamemo v delo tudi fante in dekleta in pomagamo dobiti dobre hiše za družine. Lep kraj s šolami in cerkvami, leže ob glavni progi Erie R. R. železnice. Vožnja s poulično železnico iz Akrona, Ohio, do sem stane le 20c.

The Wadsworth Salt Company,
WADSWORTH, OHIO.

POTREBUJEMO

Delavce za cegarne. Potrebujemo delavce za vlivanje, vlaganje, in navadne delavce za zamokolnico. Delavci zaslužijo $4.80 do $5.00 na šest urne delo sicer imaje priliko zaslužiti še več. Imamo sami svoje mestece z 6 sobnimi stanovanji; vsako poslopje ima tekočo vodo in kopalnico, plin in električno razsvetljave in pripravo za gorkoto. Odaje se v najem po $7.00 do $12.00 na mesec. Tu so raznovrstne cerkve in šole in dobra pitna voda. Kadar pridete sem, pazite, da boste vprašali v pravi opekarni kar sti še dve drugi opekarni. Za pojasnila pišite na:

Labor Department, MOUNT UNION, Refractories Company,
Mount Union, Pa.

POZOR PREDIVNIKI OGLJA!

Naše društvo želi seznaniti vsem [illegible] da bi vsi ali premogovi, ki se bo delali kar je [illegible] CHARTIERS CREEK COAL MINE potrebuje dobre [illegible] UNIJSKI premogovor z odprtim [illegible] 5740 in po $7.64 za delo z pikom. [illegible] od PET do SEDEM delavcev vsak, [illegible] rub in dobra streha. [illegible] Dobro življenjsko stanje, nobenih delavskih neredov; dobra 4 [illegible] do $9.00 mesečno. Šole, cerkve in druge [illegible] v mestu. Premogovor se [illegible] lovarna se v mestu Canonsburg, le 20 milj [illegible] Pa. Jaz bom [illegible] na voljo vsem Slovencem.

Pošljite vaše blage naslovnost v Canonsburg, Pa., je [illegible], ta Pittsburgha [illegible] na poštni kart, lestopite na [illegible] Uprašajte po Mr. Mato Sveličiču, [illegible] Cgo. od Chartiers Creek Coal Co., HAZEL MINE, CANONSBURG, WASHINGTON COUNTY, PENNSYLVANIA.

Slovenska Narodna Podporna Jednota.

Ustanovljena 9. aprila 1904. — Inkorp. 17. junija 1907 v državi Illinois.

GLAVNI STAN: 2657-59 SO. LAWNDALE AVE., CHICAGO, ILLINOIS.

GLAVNI ODBOR ZA DOBO 1919-1922.

Izvrševalni odbor.

UPRAVNI ODSEK.

PREDSEDNIK: Vinzenc Cainkar, 2657-59 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.
PODPREDSEDNIK: Anton Hrast, Box 140, Conemaugh, Pa.
TAJNIK: John Verderber, 2700 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.
TAJNIK BOLNIŠKEGA ODDELKA: Paul Berger, 2657-59 S. Lawndale Av., Chicago.
BLAGAJNIK: Anton J. Terbovec, Box 1, Cicero, Ill.
UPRAVITELJ GLASILA: Filip Godina, 2657-59 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

POROTNI ODSEK.

Julo Ambrožič, predsednik, Box 361, Conemaugh, Pa.
John Umbreveč, 406 Hay St., Springfield, Ill.
Martin Zakrajšek, Box 279, Barberton, Ohio.
Jos. Radišek, Box 422, Smithon, Pa.
Frank Sumrak, 5606 Prosser Ave., Cleveland, Ohio.

BOLNIŠKI ODSEK.

OSREDNJE OKROŽJE: Paul Berger, predsednik, 2657-59-S. Lawndale Av., Chicago, Ill.
VZHODNO OKROŽJE: Rudolf Pleteršek, Box 436, Bridgeville, Pa.
Aleksa Radišek, Box 73, Wick Haven, Pa.
ZAPADNO OKROŽJE: Anton Bukor, Box 104, Gross, Kans., za Jugozapad.
Leo Kuhar, Box 268, Gilbert, Minn., za severozapad.

Nadzorni odbor.

Matt Potrovič, predsednik, 15617 Waterloo Rd., Collinwood, Ohio.
Julo Ambrožič, 416 Pierce St., Eveleth, Minn.
Jos. Kalan, 1007 E. 74th St., Cleveland, Ohio.

Tiskovni odbor.

Vincenc Cainkar, Julo Ambrožič in Matt Potrovič.

IZKUŠEVALNI ODBOR.

PREDSEDNIK: Frank Aleš, 2156 So. Crawford Ave., Chicago, Ill.
John Trošt, Box 161, Lawrence, Pa.
Jakob Grum, 960 Engelwood, Detroit, Mich.
Jos. Skrab, 1101 E. 62. St., Cleveland, Ohio.
Mary Udovič, 1064 So. Racine Ave., Chicago, Ill.

VRHOVNI ZDRAVNIK: Dr. F. J. Kern, 6202 St. Clair Ave., Cleveland, Ohio.
ODGOVORNI URENIK "PROSVETE": Julo Zavertnik.

POZOR! — Vse denarne pošiljatve in stvari, ki se tičejo gl. tajnikovega urada in [illegible] naj se pošiljajo na naslov: John Verderber, 2657-59 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

Vse zadeve bolniške podpore naj se pošiljajo Paul Bergerju, vajitelju bolniškega oddelka v gl. uradu.

Vse pritožbe glede poslovanja v gl. tajnikovem uradu se naj pošiljajo M. Potrovič, predsedniku nadzornega odbora. Njegov naslov je zgoraj.

Vsi prizivi na gl. porotni odsek se naj pošiljajo na naslov: Julo Ambrožič, Box 361, Conemaugh, Pa.

Vse pritožbe proti uredništvu glasila se naj pošiljajo predsedniku tiskovnega odbora Vincenc Cainkarju.

Vsi dopisi in drugi spisi, namenjeni uredniku, oziroma tiskovnem in izdajnem odboru, se naj pošiljajo na naslov: "Prosveta", 2657-59 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

Slovenci, Hrvatje in Srbi

Dočler, vi napredujete imate vsega dovolj na svetu.

Ne pozabite na svoje v stari domovini, ki so vam najbližnji in potrebujejo vaše pomoči.

Poslužite se prilike

dokler je denar tako nizke cene. Za prav malo dolarjev dobite dosti kron, lahko se pa tudi trdi, da bodejo poznejše krone dražje.

Mi pošiljamo denar stalno, hitro in po zmerno nizki ceni na kateri si bodi naslov, ali ga tudi vložimo v katerokoli hranilnico, ki si želite za vas v domovini.

Za vsa nadaljna pojasnila obrnite se na

John Nemeth State Bank
1597 Second Ave., cor. 83rd St.,
NEW YORK CITY

NEW YORK

je središče svetovnega prometa v vseh ozirih.

Denarne pošiljatve — Potovanje v stari kraj — Svojce in prijatelje dobiti iz domovine sem — vse to se izvrši najhitreje in najzanesljivejše v velikem New Yorku s posredovanjem v obče znane, nad DVAJSET let obstoječe ter slasti našim rojakom priljubljene

POTNIŠKE PISARNE IN BANKE
EMIL KISS

Ta tvrdka pošilja denar zanesljivo, hitro in po najnižji dnevni ceni, zastopa vse parobrodne družbe, izstavlja menjice (DRAFTS) na vse zanesljive denarne zavode sveta, sprejema denarne vloge, jih obrestuje od dneva vložitve in izplačuje vloge brez odpovedi.

Ta tvrdka Vam daje GARANCIJO za vse poslovanje.

Če kaj potrebujete, NE poskušajte drugje, temveč vselej vprašajte to tvrdko za pojasnila, katera dobite brezplačno. Pišite ali pridite osebno na:

EMIL KISS,
133 Second Ave., cor. 8th St., New York, N. Y.

Vstanovljena 1896. Phone: Orchard 4230.

Pod nadzorstvom državnega bančnega oddelka.

NAPENDIK.

"Prosveta" piše za blagostanje ljudstva. Ako se strinjaš s njenimi idejami, podpiraj trgovce, ki oglašajo v Prosveti. — V zalogi imam vse za vsakdanje potrebščine po zmerni ceni.

ANTON ROBNIK,
Kozmelj, Pa.

NAROČNIKOM V POJASNILO.

Za oglase so odgovorni le oglaševalci sami. Mi ne sprejmemo do njih nobene odgovornosti. Vsak kdor kaj krupi iz oglasov in že ne ni všeč naj sam sebi pripiše. Vsako odgovornost in posledice naj nosi vsak sam. Upravništvo lista.

PROSVETA

GLASILO SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

LASTNINA SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

Cene oglasov po dogovoru. Rokopisi se ne vračajo.

Naročnina: Zedinjene države (izven Chicago) in Canada $4.00 na leto, $2.00 za pol leta in $1.00 za tri mesece; Chicago $5.50 na leto, $2.75 za pol leta, $1.40 za tri mesece, in za inozemstvo $7.00.

Naslov za vse, kar ima stik s listom:

"PROSVETA"

2657 So. Lawndale Avenue, Chicago, Illinois.

"THE ENLIGHTENMENT"

Organ of the Slovenic National Benefit Society.

Owned by the Slovenic National Benefit Society.

Advertising rates on agreement.

Subscription: United States (except Chicago) and Canada $4 per year; Chicago $5.50, and foreign countries $7.00 per year.

Datum v oklepanju n. pr. (Septembra 30-19) poleg vašega imena in naslova pomeni, da vam je s tem dnevom potekla naročnina. Ponovite jo pravočasno, da se vam ne ustavi list.

STAVKA ŽELEZNIČARJEV V ANGLIJI KONČANA.

Ko je na Angleškem izbruhnila železničarska stavka, je brzojav potrpežljivo sporočil, da se pripravlja strašna boljševiška revolucija, ki strmoglavi sedanjo angleško vlado. Kdor zna pravilno citati take brzojavke in pozna angleško delavsko gibanje, je vedel, da take brzojavke nimajo druzega namena, kot vzbujati senzacijo in podžigati nazadnjake v drugih deželah, da kriče po izjemnih zakonih.

Stavka angleških železničarjev je trajala deset dni in ves čas ni prišlo do najmanjšega izgreda, kar dokazuje, da so brzojavke pretiravale o prihajajoči boljševiški revoluciji na Angleškem. Angleško delavstvo je preveč dobro organizirano, da bi delalo take poizkuse, ki bi več škodili delavskemu gibanju, kot pa koristili.

Če bi bil Lloyd George pameten, bi se uravnal z železničarji, še preden je prišlo do stavke, kajti poznati je moral angleško delavstvo, da se ne bo dalo provocirati od nikogar in zapeljati do nepremišljenih korakov. Stavka je končana, toda Lloyd George si ni stekel najmanjše zasluge, da je prišlo do sporazuma. Spor sta izravnala odbor štrajkajočih železničarjev in Bonar Law, konzervativni vodja bizniških interesov. Bonar Law je spoznal škodo, ki jo povzroča stavka bizniškim interesom, pa je pritisnil na svoje ministrske tovarše, da odnehajo. Spoznal je resnico, da se z glavo ne more skozi zid, čeprav se z njo buta ob zid, ker si lahko človek pri takem butanju razbije glavo in ne doseže ničesar.

Pri izravnavi spora je igrala rešitev mezdnega vprašanja glavno vlogo. Mezdno vprašanje je bilo rešeno na podlagi življenskih troškov. Sedanja mezda se uvede do 30. septembra 1920 in ne sme znašati manj na teden kot $12.75, dokler so življenske potrebščine za 110 odstotkov dražje kot v predvojnem času. Železniška ravnateljstva ne smejo preganjati stavkarjev, stavkarji pa ne tistih tovaršev, ki so stavkokazili.

O uspehih, ki so jih dosegli angleški železničarji v tej stavki, so mnenja različna, ali nihče ne more tajiti, da ni zmaga na strani železničarjev. Če bi bila vlada imela najmanjši up na zmago, bi se najbrž tudi Bonar Law ne pogajal s stavkarji in sprejel kompromisne predloge. Za angleško vlado je ta stavka dober nauk, ki jo uči, da bi bila mogoče dosegla več, če bi se z zastopniki železničarjev pogajala in popustila, preden je prišlo do stavke. Železničarji so pa v tej stavki spoznali svojo moč. Prepričali so se, da se ne obrača kolesje na železnicah, če ne delajo njih roke in možgane. Spoznali so resnico, da je njih moč v tem, če ostanejo mirno doma in se ne dajo provocirati od nikogar. In tako spoznanje je nekaj vredno, ker je zanje nauk, kako je treba vbodoče zastopati svoje zahteve, da z njimi prodro.

Stavka bo imela tudi politične posledice, ki ne bodo prav nič razveseljive za Lloyd Georga, kajti omajala je močno njegovo pozicijo. Za podjetniške prenapeteže je pa nauk, da je bolje odnehati napram delavcem, preden pride do stavke, ki učinkuje na ves gospodarski aparat tako silno, da ga skoraj ustavi.

Če je človek bolan... Njegova belgijska visokost, kralj Albert, se je srečno ognil Chicaga kot kuge — na veliko žalost vseh tukajšnjih klečeplaznih dušic. Ampak brez vse nesreče ni bilo. Vlak se je ustavil nekaj hipov v South Chicagu in tam je stal na straži reporter Hearstovega lista in hitro fotografiral kralja. Ves srečen je reporter potem sporočil svojemu listu: "Belgija je srečna, da ni republika. Ali bi ne bilo škoda tako finega kralja posaditi na cesto?"

Ne vemo ali se je reporter norčeval, ali pa je korenito bolan na tistem mestu, kjer se nahaja pamet.

Kar zase zahtevajo in sami store, ne privoščijo drugim. — John M. Glenn, tajnik podjetniške organizacije, poznane pod imenom Illinois Manufacturers Association, je priobčil imena članov odbora, ki je bil izvoljen na konferenci podjetnikov v Chicagu. Ta odbor ima nalogo, da organizira podjetnike in vodi boj proti "radikalnim" delavskim voditeljem. Podjetniki, posebno Glenn in njegovi prijatelji, prištevajo vsakega radikalcem, ki priporoča delavcem, naj se organizirajo strokovno, da si zboljšajo svoje razmere. Iz tega sledi, da bo odbor vodil in organiziral boj proti organiziranju delavcev v strokovnih in političnih organizacijah.

Podjetniki se bodo organizirali federativno po mestih in državah. Organizacija bo torej perfektna. Ko so gospodje podjetniki delali te zaključke, niso vprašali delavcev, če so zadovoljni z njimi, ampak so svoje zaključke tako sestavili, da pričakujejo od njih koristi. Podjetniki se zavedajo, da je zanje organizacija koristna. Znano jim je tudi, če so delavci organizirani, da se ne dajo izkoriščati. To so vzroki, zakaj podjetniki zase zahtevajo organizacijo, ne privoščijo jo pa delavcem.

Konzervativni elementi med podjetniki, ki so si izmislili to organizacijo in priporočajo podjetnikom, da naj pristopajo vanjo, upajo, da naberejo okoli tovarnarjev in podjetnikov prav lepe tisočake. To je tudi vzrok, da nekateri konzervativni podjetniki navdušeno povdarjajo, da se morajo podjetniki organizirati specijelno proti organiziranju delavcev.

Največji sovražnik človeka.

V začetku se je primitivni in slabotni človek najbolj bal velikih živali na zemlji; čim večje so bile, tem bolj se jih je bal.

Mamut, velikanski prednik današnjega slona, je bil strah in groza tedanjemu človeku. Ko je ta žival lomastila skozi gozd, je vse bežalo pred njo. Stoletja in tisočletja so se ljudje bojevali z njimi in bali so se le tigra, leva, medveda, volka in drugih manjših strupenih živali, kot so kače.

Ako bi bil ti, čitatelj, obiskal zemljo pred 100,000 leti — ali celo pred sto leti — bi bil gotovo slišal besede: "Kadar človek pokonča vse strupene kače in velike zveri, tedaj se mu ne bo treba bati nikogar izvzemši sovražnega sočloveka."

Danes ni več strahu pred velikimi živali; pregnane so v oddaljene gozdove in goščave kolikor jih ni v železnih kletkah po zverinjakih. Kljub temu ni boj z nevarnimi živalmi še končan in boj je pravzaprav večji, težji in komaj se je začel.

Namesto boja z velikimi živalmi divja danes srdit boj z — malimi, nevidnimi živalicami, ki so bolj nevarne človeku, kot je bil kedaj mamut, lev, volk ali kača klopotača.

Te nevidne živalice so bolezenski bacili ali bakterije.

Bolezni so bile na svetu odkar je človek, toda komaj nekaj desetletij je, ko so nekateri ljudje — znanstveniki — odkrili fakt, da silno majčkane, s prostim očesom docela nevidne živalice, katerim pravijo bacili, povzročajo epidemične bolezni. Koliko ljudi je še na svetu, ki ne vedo nič o tem faktu, ali pa nočejo verjeti. Znanstveniki so spoznali, da so bacili največji sovražnik človeka.

Boj proti tem živalicam je povsem drugačen, kot je bil ali je še boj z velikimi zverinami. S palico, puško ali sekiro jih ne moreš pobiti. Popolnoma drugačno orožje je potrebno za ta boj. In za to orožje skrbi moderna znanost.

V teh par minutah odkar si, dragi čitatelj, začel čitati ta članek, je umarlo samo v Združenih državah mnogo ljudi za jetiko. Žrtve bi lahko živele; miljone ljudi bi lahko bilo zdravih in živih vsako leto, namesto da romajo v prezgodnji grob, ako bi bila že danes mogoče uničiti silno majhno živalico, ki ji pravijo zdravniki "tuberele bacili. To je bakterija, ki razjeda pljuča, kosti ali kar že napade in povzroči smrt.

Tuberkulozni bacil bo in mora biti uničen. Boj proti temu sovražniku je indirekten. Človek ga ne more videti. Nareli se v človeškem telesu, prihaja in odhaja med čhanjem in potuje na nevidnih praških po zraku. Boj proti bedi je indirektni boj proti tuberkuloznemu bacilu. Revščina povzroča nesnago, zadušla stanovanja, slabo prehrano in nevednost — in vse to povzroča bolezni. Ni ga človeka na svetu, da bi ne imel v svojih pljučih tuberkuloznega bacila, ampak bacil je neškodljiv, ako je človek drugače zdrav, krepak, čist in ki uživa vsak dan svež zrak. Dobra hrana, svež zrak, čisto telo, zmernost in snažno stanovanje je najboljše orožje proti jetiki.

Človek je vztrajal tisočletja v boju z volkovi in drugimi zvermi; ravno tako mora vztrajati v vojni z bacili in premagal jih bo. Bacili usmrtijo v enem letu več ljudi, kot so jih divje zveri v več sto letih.

Slišali ste že povest o človeku, ki se je ogibal ljudi, ko je razsajala rumena mrzlica. Zaprl se je v svojo hišo misleč, da ne more zboleti, ako ne pride v dotiko z drugimi ljudmi ki so okuženi. Toda mož je zbolel in umrl v svoji hiši. Kako se je to zgodilo? Skozi okno je prišel majhen komarček in ga pičil. To je zadostovalo. Komarček je prinesel bacil in ga položil v kri.

Rumena mrzlica se ne dobi drugače, kot če človeka piči gotove vrste komar, ki raznaša bacil te bolezni. Komar piči bolnika, vzame od njega bacil in ga prenese na zdravega človeka. Tako se ta bolezen razširja. Komarji te vrste se ležejo tam, kjer so umazana močvirja in mlake smrdeče, stalne vode. Ljudje lahko pokončajo komarja, ako izsuše močvirja in odstranijo umazane mlakuže. To se je že zgodilo na Kubi, v Louisiani in v Panami, koder je nekoč strašno razsajala rumena mrzlica, medtem ko je danes skoraj več nepoznana.

Ravno tako je z malarijo. To bolezen prenaša komar in samo ene vrste komar, ki se poraja v mokrih, močvirnatih krajih. Kadar bodo ti kraji izsušeni, izgine koman in malarija.

Toda bacili ne napadajo samo zdravja človeka, pač pa tudi njegovo bogastvo. Znano je že, koliko je trtna uš naredila škode vinogradom. Trtna uš je posebni bacil, ki napade vinsko trto. Samo na Francoskem je trtna uš povzročila miljone frankov škode vinogradnikom. Istočasno je napadla druga bakterija svileprejko in zopet je bila ogromna škoda v industriji za izdelovanje svile. Vlada je izdala miljone frankov za pokončanje trtne uši in bacila, ki uničuje svileprejko, in imela je uspeh. Škoda, da človeštvo še ni toliko napredovalo, da bi vlada izdala z enako energijo miljone za uničenje bacilov, ki napadajo in ubijajo človeka.

Ameriška vlada je izdala petdeset miljard in pripravljeni smo bili potrošiti sto miljard dolarjev, če bi bilo treba za poraz nemške armade. Majhen del te svote bi morda zadostoval, da se popolnoma odpravi malarija, jetika in tucat drugih bolezni, ki ubijejo v enem samem letu desetkrat več ljudi, kakor bi jih bili ubili Nemci, če bi bili prišli z vso svojo armado v Ameriko.

Mnogi ljudje zatisnejo oči in ušesa kadar slišijo govoriti o bolezni in bolezenskih bacilih. Tako delajo nevedneži, ki se ne zavedajo, da je ves svet, ves vsemir bojišče živih bitij, ki se neprestano napadajo med seboj. Človek je bil v svojem revnem začetku plašna žival, bežeča na tleh, plezajoča po drevesih in skrivajoča se v skalnatih votlinah pred napadajočimi zvermi; kadar je pa človek imel nekaj let varnosti, tedaj je on napadal svoje slabejše sosede. Na ta način je človek pobil vse vidne sovražnike, a zdaj je njegova dolžnost, da pobije nevidne, ki se naseljujejo in žive v njegovem lastnem telesu.

Pobijanje nevidnega sovražnika bo toliko lažje, čim bolj se človek izobrazi, da spozna sovražnika. Nekateri bacili, kot je tuberkulozen, pride v človeka z zrakom, torej z vdihavanjem; drugi, ki povzroča legar, in kolero, se nahaja v nečisti jedi in vodi.

V enem samem požirku mleka se nahaja najmanj miljon bacilov vsake vrste, med katerimi so včasi bacili legarja, škrlatice, difterije in drugih raznih bolezni, ki slučajno evetejo v okolici mlekarne. Zato je dobro, da se mleko vselej skuha predno se daje otrokom, to je da zakipi. Kadar zavre mleko, voda ali katera druga tekočina, ki jo hočemo piti, poginejo večinoma vsi nevarni bacili.

Nikarte misliti, da to ni res. Mi živimo popolnoma obdani od bacilov ali takorekoč plavamo v morju bacilov dan za dnevom od rojstva do smrti. Na miljone jih živi v naših telesih, a k sreči niso vsi nevarni, vendar pa je med njimi mnogo nevarnih. Med bacili je tako, kakor med velikimi živalmi in ljudmi samimi — bojujejo se med seboj in uničujejo se med seboj in uničejo drug drugega in to je tudi dobro za človeka. Človek ne bo nikdar uničil vseh bacilov, ampak tiste, ki povzročajo smrtonosne bolezni, bo in jih mora uničiti, kakor hitro jih spozna. Kakor že omenjeno, bacil malarije, rumene mrzlice in mnogih drugih bolezni je že znan in proti temu sovražniku se vodi boj. Bacil jetike je tudi znan, dasiravno je boj proti temu velikemu sovragu še vedno malo uspešen. So še bolezni, katerim moderna veda še ni zasledila bacila. Med to spada rak, ena najstrašnejših bolezni in pa sifilis. Bacili teh bolezni spadajo tako majhne, da jih ni mogoče videti niti pod največjim mikroskopom, kar jim ima veda do danes. Našla se pa bodo sredstva, ki odkrijejo tudi te bakterije, dasiravno bo boj veliko hujši kot je boj proti koleri, kozam, rumeni mrzlici itd.

Moderna vojna proti boleznim bo završena v cepljenju. Fakta, ki stoje zabeležena in ki so nepobitna, dokazujejo, da je cepljenje najboljše sredstvo za preprečenje nalezljivih bolezni; obenem je največji udarec za tiste nevedneže in hinavce, ki še vedno trdijo, da sploh ni bacilov in da je cepljenje zločin.

S cepljenjem pride v človeško meso in kri gotov strup, ki je sam sebi bacil, toda v telesu deluje kot protistrup in protibacil napram tistim bacilom, katerih se hočemo iznebiti.

Koze ali osepnice so bile nekoč vedno ponavljajoča se bolezen. Ko so pa iznašli in v splošnem uvedli cepljenje koz, je ta bolezen v civiliziranem svetu skoraj popolnoma izginila. Ko je bila leta 1870 vojna med Nemčijo in Francijo, so bili vsi nemški vojaki zavarovani s cepljenjem in koz med njimi ni bilo, medtem ko je ta bolezen hudo razsajala v francoski armadi. Civilno nemško prebivalstvo ni bilo cepljeno in bolezen se je pojavila v Nemčiji med civilnim ljudstvom; kmalu potem je bil sprejet zakon, da se morajo vsakemu otroku cepiti koze in od tistega časa ni več te bolezni v Nemčiji.

V zadnji veliki vojni so bili vsi vojaki zavarovani proti kozam s cepljenjem in dočim je bilo slišati o raznih drugih boleznih v armadah, na pr. o španski influenci, ni bilo slišati o kozah.

Ravno tako je s tifusom ali legarjem, ki je poznana tudi pod imenom vročinska bolezen. Ob času civilne vojne v Ameriki in vojne s Španijo je legar umoril veliko število vojakov, več kot od sovražnikove krogle. V zadnji vojni so bili ameriški vojaki s cepljenjem zavarovani proti legarju in o tej bolezni ni bilo nič slišati.

Nevedneži bodo še vedno zanikali, da ni tako, ali fakta govore proti njim in fakta bodo govorila še mogočneje, kadar se uvede cepljenje različnih serumov tudi proti jetiki in drugim boleznim.

Znanost pa ne prinaša samo cepljenja, temveč tudi podučuje ljudi, kako morajo sami pomagati v boju proti bacilom. Solnčni žarek je velik sovražnik nevidnim živalicam. Bacili, katere obsije solnčna svetloba, takoj poginejo; ne vsi, toda mnogi, ki so nevarni. Zato je treba, da solnce posveti na ulice, v sobe in vse zaprašene kote! — Kisik v zraku in voda sta tudi škodljiva bacilom. Kisik je tam, kjer je svež zrak in čiste vode je dovolj na svetu, vzlic temu pa umre vsako leto na stotisoče ljudi zaradi — pomanjkanja svežega zraka in dobre vode. Kadar bodo države res civilizirane, tedaj ne bodo silile miljonov pridnih delavcev, da izdelujejo kanone in drugo morilno orodje za pobijanje ljudi, temveč bodo porabile energijo delovne sile za gradnjo zračnih domov in za vodovode po vseh krajih, kjer jih še ni, oziroma kjer manjka studenčne vode.

Dalje uči znanost človeka, da ima vsako živo bitje na miljone braniteljev zdravja v svojem lastnem telesu. To so fagositi alj bela telesca v krvi, kadar je kri v dobrem stanju. Ta bela telesca so v večnem boju z nevarnimi bacili, dasiravno se človek ne zaveda tega.

Kadar bo človek združil vse zunanje sile in krepko podprl svoje notranje naravne sile, tedaj bo najnevarnejši nevidni sovražnik premagan. Premagana bo bolezen in miljoni ljudi, ki danes umro po nepotrebnem, bodo živeli do visoke starosti.

OTOK JAP — AMERIŠKI VOJNI PLEN?

Ko je Amerika stopila v vojno, je predsednik Wilson izjavil, da ne iščemo nobenih teritorijev, ali danes pa izgleda, da bodo Združene države le dobile nekaj ozemlja v obliki majhnega otoka, ki se imenuje Jap.

Lahko se nam oprosti, da do zdaj nismo vedeli za ta otok in da razun par oseb v vojnem in morsariškem departmentu ni morda vedel nihče drugi v Ameriki, kajti predsednik Wilson sam ni vedel. Wilson je priznal na zadnji konferenci s senatorji v Beli hiši, da ni nikdar slišal o tem otoku dokler ni prišel iz Pariza in dokler ni mornariški department zahteval pojasnila, kdo bo dobil otok Jap. Skoraj gotovo je bilo, da bi bila Anglija ali Japonska dobila ta otok, da niso uradniki v mornariškem oddelku pričeli poizvedovati o stvari in zdaj pa je mogoče, da pride v posest Združenih držav.

Otok Jap je 35 milj dolg in pet milj širok in spada k skupini 500 drugih majhnih otokov, ki se imenujejo Karolinsko otočje in ki so bili pred vojno posest Nemčije. Karolinsko otočje se nahaja 1500 milj vzhodno od Filipinskih otokov v Tihem oceanu. Na Japu je imela nemška vlada postajo brezžičnega brzojava in vsled tega je bil važna postojanka. Združenim državam bi otok prav prišel kot pristan premoga za ladje in postaja za brezžični brzojav.

Karolinski otoki so že nekaj let zanimiv kraj za razna znanstvena raziskovanja. Na njih so nahajajo razvaline starih mest, ki dokaznjejo, da je nekoč na teh otokih živelo dobro razvito človeško pleme. Otok Jap ima pristanišče Tomil, ki nudi dobro naturno zavetje ladjam. Otok je bogat na kokosih in že leta izvažajo odtam posušena jedra kokosovih orehov.

PROTI KOLČAKU!

Svet ljudskih komisarjev v Moskvi je sporazumno z voljo ruskega proletarijata in delavskih razredov v Sibiriji sklenil:

1. Carski admiral Kolčak, ki si je pridobil potom korupcije naslov najvišjega upravitelja, in njegov ministrski svet, so postavljeni izven zakona. Vsi Kolčakovi pristaši in agenti in vsi ententni vojskovodje v Sibiriji bodo takoj aretirani, kjerkoli se jih zasači.

2. Vsi zakoni, odredbe, ukazi in dogovori, izdani od Kolčaka, od njegovega sveta ali pooblaščencev, se s tem razveljavlja.

3. Ravno tako se anulirajo vse koncesije, darovi, kupni prepisi in vsa ostala ravnanja, ki se tičejo posesti ali zemlje in ki jih je izvršil Kolčak, njegov ministrski svet ali pooblaščenci.

4. Dalje se raveljavljajo vse pogodbe ki jih je sklenil Kolčak s podaniki tujih držav in ki imajo namen, da uropajo ruskemu narodu zemljo.

5. Pravice raznega prebivalstva do zemlje se nikakor ne omejujejo, vsa zemlja prehaja v skupno last.

6. Državne vrednosti in sovjetske vlade stopajo v prejšnjo veljavo.

7. Drugorodne narodnosti in plemena Sibirije morejo odločiti o svoji lastni usodi, kakor so to že storili Ukrajinci. Leti, Litvinci, Belorusi, Tatari, Baskiri, Kalmvki in druge ruske narodnosti.

Podpisan: Predsednik vseruskega osrednjega izvrševalnega odbora: Kalinin, predsednik sveta ljudskih komisarjev: Uljanov Lenin.

Buržoazija ima svoj dan na Ogrskem.

Budapešta. — Vsi buržoazni časopisi, ki so bili zatrti zadnjih 6 mesecev izza komunistične vlade, so zopet pričeli izhajati.

JUGOSLOVANSKO REPUBLIČANSKO ZDRUŽENJE.

Izvrševalni odbor:

August Aučin, Mary Aučin, Juraj Bošnjak, Filip Godina, Frank Kerže, Martin V. Konda, Etbin Kristan, Juraj Kukovac, Tomo Lacković, Chas. Mistaković, Matt Pogorele, Janko N. Rogelj, Wm. Russ, Nikola Stakić, Anton J. Terbovec, Jože Zavertnik.

Nadzorni Odbor:

Ivan Krešič, J. Kvartič, Joško Oven.

Finančni Odsek:

Filip Godina, J. Kukovac, A. J. Terbovec, Jože Zavertnik.

Tiskovni Odsek:

Etbin Kristan, Frank Kerže, C. Mistaković, Jože Zavertnik.

Glavni urad:

A. J. Terbovec, glavni tajnik; A. H. Skubic, pom. tajnik; Filip Godina, blagajnik.

Centralni Odbor:

F. Alesh, J. A. Ambrožič, L. Benedik, P. Berger, Josipina Birtič, F. Bostič, Anton Bezlaj, V. Cainkar, F. Černe, Tomislav Čiček, F. Dolinar, Jos. Durn, J. Ermenc, J. Eršen, A. Flander, J. Frank, J. Flere, F. Gorenc, J. J. Judnich, M. Jurkas, J. Kalan, S. Kavčič, J. Koblar, F. Kochevar, A. Fodrich, J. Koklich, L. Krašna, A. Križmančič, J. Kunstelj, A. Lipič, L. Letrič, J. Matičič, M. Mentony, I. Molek, T. Motz, J. Oblak, L. Pečenko, J. Peternel, M. Potnik, F. Ratajc, J. Rezelj, A. Slabe, J. Seliškar, F. Sepich, A. H. Skubic, L. Sterle, A. Suler, J. Terček, J. Terčelj, L. Truger, M. Verhovec, A. Vidrich, Chas. Wessel, F. Zaitz, Chas. Zibert, A. Zornik, F. Zvanut.

Glasila:

Mesečnik: Čas; tednik: Proletarec; dvotednik: Glas Svobode; dnevniki: Prosveta, Enakopravnost, Glas Naroda.

K. S. R. Z. pridružene in prijavljene centralizirane podporne organizacije.

Slovenska Narodna Podporna Jednota (približno 18,000 članov); Jugoslovanska Katoliška Jednota (približno 8,000 članov); Slovanska Delavska Podporna Zveza s Dr. Sv. Barbare (približno 6,000 članov); Slovenska Svobodomiselna Podporna Zveza (nad 5,000 članov); Jugoslovanska Podporna Zveza Sloga (približno 2,000 članov).

Vsa pisma in denarne pošiljatve naj se pošiljajo na sledeči naslov:
ANTON J. TERBOVEC, 3637—3641 W. 26th St., CHICAGO, ILL.

Konvencija J. R. Z. v Clevelandu.

ZAPISNIK III. ZBORA.

(Nadaljevanje.)

K besedi se oglasi br. Kerže, ki po kratkem pojasnilu stavi predlog, da odložimo to razpravo in debatiranje med točko: Razno, z ozirom na to, da bo pozneje veliko lažje razpravljati in sklepati, ko nam bodo veliko bolj znane potrebe in naloge JRZ. v bodočnosti. Predlog je bil podpiran in sprejet od večine delegatov.

Predsednik pokliče br. Godino, da referira o nalogah JRZ., katerega čakajo v bodočnosti. Ker brat Godina ni bil navzoč v istem času, se priglasi k besedi br. Zaje, ki sugestira, da naj se razdele med delegate resolucije, tikajoče se br. Godinovega referata, kar se je tudi storilo. Med tem časom je prišel br. Godina, ki je takoj zavzel svoje mesto. Predno preide k referatu, pojasni delegaciji, da se je potrudil pri sestavi referata ter da je po njegovem najboljšem prepričanju gledal nato, da z nalogami JRZ. ne koristimo samo bodoči Jugoslovanski federativni republiki, ampak tudi ostalemu svetovnemu proletarijatu. Referat se glasi:

Ceneni bratje in sestre! Ne oziraje se na razna politična in osebna prepričanja, moramo mi gledati, da bomo kot zastopniki jugoslovanskega ljudstva v Zedinjenih državah vršili svojo dolžnost nepristransko in tako, kot je splošna želja naroda, katerega zastopamo na tej konveneiji. Naše bodoče naloge morajo obsegati željo in cilje ameriških jugoslovanov, to je Slovencev, Hrvatov, Srbov in Bulgarov, da pomorejo svojim bratom v domovini otresti se vseh avtokratičnih nadoblasti in urediti popolnejšo in boljšo formo svoje vlade.

Moje mnenje je, da moramo nadaljevati z započetim delom za pomoč in pravo rešitev naših vprašanj v domovini.

Naša naloga je, voditi započeto akcijo vsepovsod, med vsemi Jugoslovani za vresničenje federativne jugoslovanske republike. Potrebno je, da smo vselej in povsod na straži pred zunanjimi in notranjimi sovražniki naše ideje, ki se nam postavljajo na pot ter ovirajo naše delo za pravično rešitev našega vprašanja in so nekaka cokija pri reševanju zadev tičočih se svetovnega proletarijata.

Glavni cilj JRZ. mora biti politična osvoboditev Jugoslovanov na podlagi republikanske forme vlade, kar mi prav lahko pospešimo, če pomagamo do izboljšanja političnih, ekonomskih in socijalnih razmer v Jugoslaviji. Ni naš namen, niti želja ustvarjati kaka sovraštva temveč nasprotno, ustvariti hočemo solidarnost med vsemi vejami, gojiti prijateljsko vez, dati priliko vsem, da po možnosti delujejo lahko z nami v občno korist našega naroda.

Mi ne zahtevamo ničesar, kar nam ne pripada in ker se nam vsiljuje sum, da so mnogi naši kraji že v rokah naših narodnih sovražnikov smo prisiljeni, da varujemo to, kar smatramo za naše in kar nam hočejo odtrgati od celote.

Danes ni še nič definitivnega glede teh krajev, ki so v disputu in zato je naša dolžnost boriti se z vsemi zakonitimi sredstvi, da se prepreči rop pri belem dnevu, in v slučaju, da se izvrši ta rop proti volji naroda in večini ljudstva v dotičnih krajih, je potem naša sveta dolžnost, da ustrajno delamo na to, se žrtvujemo in borimo, da se vrne ozemlje, katero je bilo ukradeno, ne oziraje se nato, kako dolgo bo vzelo, da se škeleča krivica popravi in da bodo vsi jugoslovanski kraji v jugoslovanski republiki.

Trst, Goriška, Istra in drugi ondotni kraji, katere nam hoče ugrabiti Italija, so naša zemlja in naša naloga bodi, braniti to zemljo in jo ohraniti narodu, kateremu resnično pripada.

Tudi Čehi niso dosegli uspehov kar čez noč, temveč delali so leta in leta in njihovo delo je bilo venčano z uspehom. Če bomo mi svesti našim obljubam, če bomo vestno delali in kazali na krivice izvršene nad našim narodom, če bomo složni in solidarni, prišel bo tudi čas za nas, ko se bodo tudi naše želje izpolnile, ko bo krivica popravljena in bomo lahko s ponosom kazali na trud našega ustrajnega dela in požrtvovalnosti. V to svrho priporočam, da se J. R. Z. poslužuje: 1. organizatoričnega dela po vseh naših naselbinah, kjerkoli žive Jugoslovani, da bo vstanu nadaljevati svoje delo; 2. propagande med Jugoslovani, ustmeno in pismene za skupen in harmoničen nastop in delo v dosego teh ciljev; 3. zbirati prostovoljne in obvezne prispevke v pomoč in pokritje stroškov, ki nastajajo pri organizaciji, da bo vstanu nadaljevati svoje delo; 4. prirejajo naj se ljudski shodi, predavanja in zabave v ta namen; 5. vpliva naj se na vse centralizirane in samostojne politične organizacije, kakor kulturne in podporne, ki že niso pridružene JRZ., da to store in vsaj formalno izrečejo, da so za to akcijo ter dajo tej organizaciji največjo moralno in kolikor mogoče tudi gmotno podporo, da bo čim prej dosežen cilj, za katerim stremi JRZ. in narod; 6. javna agitacija med ameriško javnostjo, sploh da vrši organizacija vsa primerna dela, ki bi mogla kaj pripomoči do popolne osvoboditve in neodvisnosti Jugoslovanov v federativni republiki Jugoslavije.

Naša naloga je: Izobraževati in poučevati vse jugoslovanske prebivalce v Zedinjenih državah; pomagati z dobrimi nasveti jugoslovanskim naseljencem in jih varovati pred izkoriščanjem ter jim priporočati, da postanejo ameriški državljani in to dobri in zavedni. Svetovati naši mladini, da zahaja v večerne industrijalne in druge višje šole, da si pridobe večje znanje in zboljšajo svoj gmotni položaj neoziraje se na to, če mislijo za stalno ostati tukaj ali pa se kdaj vrniti v domovino, ki nujno potrebuje inteligentnih delovnih moči.

Povesti akcijo v jugoslovanskem časopisju v Ameriki, da poučuje naše rojake o dolžnostih državljanstva in jih skuša privesti na boljšo socialno stopnjo, tako da bodo izvajali veliko večji vpliv pri domorodcih in da se bodo bolj zavedali svojih državljanskih pravic, se bavili s političnimi, ekonomskimi in socijalnimi vprašanji, ki so vitalna za njih lastno izboljšanje in ugled.

Priporočam, da organizatorično agitiramo in širimo med našimi rojaki, da se gospodarsko in kulturno organizirajo. Da se prepreči izkoriščanje posameznikov in celote jugoslovanskega naroda v Ameriki in domovini, naj organizacija skrbi za ustanovitev trgovskih, kmetijskih, tovarniških, importnih in eksportnih, bančnih in drugih podjetij na zadružni podlagi, da se skuša dobiti solidarno zvezo z enakimi skupinami in podjetji v Jugoslaviji in povsod kjerkoli je kaka skupina Jugoslovanov. Dolžnost JRZ. naj bo, da navaja v Zedinjenih državah živeče Jugoslovane, da pristopajo k dobrim podpornim organizacijam, da si ustanove čitalnice, dramatična, pevska, telovadna in poučna društva povsod, kjer jih še ni in tam, kjer pa že obstojajo, da se jim pridružijo in jih vseskozi podpirajo.

Naloga JRZ. ne more biti končana tako dolgo, dokler ne bo Jugoslavija v vseh ozirih taka, da jo bo njeno ljudstvo smatralo za svoj najboljši dom in našlo v njej največje zadovoljstvo.

Za dosego teh ciljev bo treba še veliko trdega dela, mnogo samozatajevanja in požrtvovalnosti, in jaz mislim, da bo naša organizacija kos svoji nalogi, da bo dobila med narodom gmotno in moralno podporo, da se ne bomo ustrašili ovir in da bomo šli ustrajno naprej po poti, katero smo si začrtali že na prvem zboru JRZ. Delajmo neustrašeno naprej, dokler ne dosežemo vsega, česar si želi celokupni jugoslovanski narod. Pozivam brate in sestre, ako ima kateri kake nasvete, predloge ali resolucije, tičoče se bodočih nalog JRZ., da iste predloži zbornici in odseku, da bomo iz vsega izbrali najboljše in si začrtali tozadeven program, katerega naj eksekutiva JRZ. skuša po svojih najboljših močeh in previdnosti in kolikor bodo v to dopuščala sredstva, izvedel."

Po podanem referatu opozarja delegate in delegatinje, da naj pazno zasledujejo rezolucijo, tikajočo se nalog JRZ. — Svetuje, da naj vsak pripravi svoje pomisleke in nasvete ter jih odda odboru, ki je bil izvoljen na dopoldanski seji za kar upa, da bo rezolucija nekaj enakega, kar bo v zadovoljstvo vseh Jugoslovanov v Ameriki, kakor tudi v zadovoljstvo Jugoslovanov v stari domovini.

Prečita rezolucijo, ki se glasi:

Naloge Jugoslovanskega Republičanskega Združenja.

Delegati in zastopniki jugoslovanskih organizacij v Zedinjenih državah, zbrani na tretjem rednem zboru Jugoslovanskega Republičanskega Združenja v Clevelandu, Ohio, izjavljajo:

Tretji zbor JRZ. potrjuje dosedanji program organizacije in smatra za potrebno, da se nadaljuje delo z vsemi močmi, dokler ne bodo doseženi vsi cilji, zaradi katerih se je Jugoslovansko Republičansko Združenje ustanovilo. Zbor ponavlja, da stoji na stališču popolne integritete skupnosti vseh jugoslovanskih dežel in protestira proti vsakemu odcepljenju krajev, ki so po jasnih znakih jugoslovanski. Enako smatra slej kot prej demokratično federativno republiko za edino državno obliko, v kateri se more jugoslovanski narod uspešno razvijati in doseči vse pogoje svobodnega političnega, gospodarskega, socialnega in kulturnega razvitja.

Izhajajoč iz tega stališča, označuje za prvo nalogo organizacije, da razširi svojo agitacijo za pomnoženje svojega članstva in poveča s tem svojo sposobnost za bodoče delo. Od izvrševalnega odbora pričakuje zbor, da ba tudi zanaprej posvečal največjo pažnjo vsem dogodkom v tej deželi, v jugoslovanski državi in po svetu sploh, ki vplivajo na kakeršenkoli način na usodo jugoslovanskega naroda in na cilje Jugoslovanskega Republičanskega Združenja in porabi vsako priliko, ob kateri je mogoče storiti kaj koristnega za naše smotre.

Z ozirom na potrebe časa in na povečano organizacijo smatra zbor nadalje za potrebno, da se razširi oziroma detajlira dosedanji program in poziva vse simpatizerje, naj podpirajo organizacijo z vsemi močmi zlasti v sledečih smereh:

1. **Organizacija in agitacija.** — V vsaki naselbini v Zedinjenih državah, v kateri žive Jugoslovani, naj se ustanovi lokalna organizacija Jugoslovanskega Republičanskega Združenja in te naj se po možnosti spojé v okrožne organizacije. Kjer že obstoji taka organizacija, naj zaupniki in vsi zavedni člani delajo na to, da se povečajo in da redno poslujejo.

Zbor vabi vse jugoslovanske organizacije, ki se strinjajo s programom JRZ., a še niso pridružene, naj pristopijo in podajo Združenju svojo pomoč za dosego njihovih ciljev.

Da more organizacija uspešno izpolnjevati svoje naloge, naj zaupniki skrbe za nabiranje obveznih in prostovoljnih prispevkov, priporoča se prirejanje veselic in zabav v prid organizaciji in prirejanje shodov za pouk ljudstva in za pridobivanje novih članov.

2. **Izobrazba.** — Zbor smatra za potrebno, da razširi organizacija svoje delo na polju izobrazbe, kolikor le dopuščajo sredstva z namenom, da se koristi Jugoslovanom bodisi v tej deželi ali pa v domovini. Vta namen priporoča eksekutivi, da najde primerna pota, ki bi zlasti omogočila, da si pridobi čim boljšo, predvsem strokovno izobrazbo v rednih ali večernih šolah ne glede na to, ali misli trajno ostati tukaj, ali pa se vrniti v domovino. Cilj tega programa bodi, da pridejo v domovino moči, ki bodo sposobne uspešno sodelovati pri velikih gospodarskih nalogah pri ureditvi poljedelstva, industrije, trgovine, itd., da se v novi državi povzdigne materijelna stopnja in gospodarska uspešnost in neodvisnost ljudstva. Določitev sistema, s katerim bi se ta cilj najboljše dosegel, prepušča zbor eksekutivi, poziva pa vse članstvo in vse pridružene organizacije, naj podpirajo to delo po najboljših močeh.

Enako tendenco priporoča zbor eksekutivi tudi za tiste Jugoslovane, ki nameravajo trajno ostati v Zedinjenih državah, da si čim bolj izboljšajo podlago za svoje materijelno in kulturno življenje. Jugoslovansko Republičansko Združenje naj gre zlasti na roko rojakom, ki žele postati državljani Zedinjenih držav, naj jim v tem oziru daje primerne navodila in jih poučuje o vrednosti državljanskih pravic, brez katerih jim je vsako aktivno sodelovanje na političnem, gospodarskem in socialnem polju onemogočeno.

3. **Gospodarstvo.** — Zbor priporoča izvrševalnemu odboru naj po možnosti skrbi, da ne bo privatna spekulacija izrabljala novih razmer v sebične namene in na škodo ljudstva. Poišče naj pota in sredstva, da se obvarujejo priseljenci in izseljenci nepoštenega izkoriščanja in da se ustvari za gospodarske zveze med domovino in Ameriko solidna podlaga, da bodo eksportna in importna, trgovska, kreditna in sploh gospodarska podjetja služila interesom naroda.

Jugoslovanom, živečim v Zedinjenih državah, priporoča zbor, da pristopajo k podpornim organizacijam, da se tako zavarujejo proti bedi v slučaju bolezni in drugih nezgod.

Ker je delo Jugoslovanskega Republičanskega Združenja v prvi vrsti namenjeno svobodi jugoslovanskega naroda v domovini, je za dosego ciljev, označenih v programu J. R. Z. ondotno delo največje važnosti. Vpoštevaje, da more Jugoslavija le tedaj postati resnično svobodna, demokratična republika, če nastopi za to ljudstvo v domovini, smatra zbor za neizogibno nalogo organizacije, da dobi čim tesnejše zveze z enako mislečimi elementi v Jugoslaviji in da podpre njih delo z vsemi poštenimi sredstvi, ki jih dopuščajo razmere. Eksekutivi priporoča zbor, da stori vse primerne korake za dosego tega cilja in položi vso moč organizacije na tehtnico, da se razvije v domovini delo za popolno politično, gospodarsko in kulturno svobodo vsega jugoslovanskega naroda. Jugoslovane v Zedinjenih državah pa ponovno poziva, naj vpoštevajo velikost in važnost te naloge, naj podpirajo organizacijo gmotno in moralno v zavesti, da pomagajo postaviti s tem domovino na trdno podlago, na kateri se bo njen narod mogel razvijati do najvišje stopinje blagostanja, svobode in kulturne zrelosti."

Po prečitani rezoluciji še enkrat povdarja, da naj navzoči podajo svoje mnenje, kar bo pomagalo izvoljenemu odboru do boljšega rezultata.

Ker je br. Skubic prinesel zapisnik dopoldanske seje, vpraša predsednik delegacijo, če je zadovoljna s tem, da se prečita dopoldanski zapisnik. Večina delegacije se izrazi za to, nakar prečita br. Skubic zapisnik.

Ko je bil zapisnik prečitan, vpraša predsednik konvencije, ako se navzoča delegacija strinja s prečitanim zapisnikom.

K besedi se oglasi brat Bruss ter pojasni, da naj se zapisnik popravi v toliko, da je stavil predlog glede volitve odbora za pritožbe br. Piškur, ne pa br. Aleš, kot je vknjiženo v zapisniku. Sledniji je te podpiral prej omenjeni predlog.

Br. Judnič stavi predlog, da se zapisnik s popravkom sprejme. Predlog je bil podpiran in sprejet od večine delegatov.

Br. Kristan predloži tajništvu besedilo brzojavke, ki se naj pošlje predsedniku Wilsonu in mirovni konferenci v Parizu. Brat Cainkar prečita besedilo, ki se glasi:

Mirovna konferenca, Pariz.

Na tretjem rednem zboru Jugoslovanskega Republičanskega Združenja zbrani zastopniki Jugoslovanov, živečih v Združenih državah Severne Amerike apelirajo na konferenco, da uvaža važnost jugoslovanskega vprašanja, katerega pravilna rešitev pomeni mnogo več, kakor nacionalno pravičnost za Jugoslovane. Balkan doslej ni izgubil svojega vulkaničnega značaja. Mir Evrope je odvisen od mirnega Balkana, ta pa od neodvisnosti njegovih narodov in njih varnosti pred vsakim imperializmom. Geslo Jugoslovanov je pravičnost; drugega ne zahtevajo, brez te ne morejo živeti."

Brzojavka predsedniku Wilsonu glasi:

"Spominjajoč se visokih idealov, ki ste jih razglasili svetu tekom svetovne vojne, idealov, ki jih smatrajo vsi demokratično misleči Jugoslovani za svoje, Vas pozdravljajo delegati Jugoslovanskega Republičanskega Združenja, zbrani v dneh težke, za ves kulturni svet usodne krize na tretji redni konveneiji v Clevelandu, Ohio, naglašajoč nezlomljivo zvestobo idealom demokracije in svobode, iz katerih se je porodila velika ameriška republika in ki so edina mogoča podlaga tudi za zdrav, uspešen razvoj po težkih bojih na pragu svojega združenja in novega življenja stoječega jugoslovanskega naroda. Osebno Vam naša konvencija iskreno želi hitro in popolno ozdravljenje."

Br. Vogrich predlga, da se te dve brzojavki pošljeti. Sprejeto.

V debati se je govorilo tudi, da se pošlje brzojave senatnim odsekom, raznim governerjem in tudi organizacijam v domovini. Brat Kristan v daljšem pojasnilu pove vzroke, zakaj se naj ne pošilja brzojavov senatnim in sličnim odsekom, kajti senat je tisti, ki sklepa in ki ima pravico prerešetavati pogodbe, jih odobriti ali zavreči in v našem interesu bi bilo, da se ta pogodba ovrže, zato če se pošlje kakšen brzojav, naj se pošlje na senat in ne na odsek, ki je samo organ senata. Omenjal je, da je sicer bila naša deputacija pred senatnim odsekom za zunanje zadeve, ker ta odsek se je pečal s to zadevo. Istotako pravi, da ni za to, da se pošlje pozdrav organizacijam v starem kraju, ki se bore za jugoslovansko republiko na Balkanu, ker tam je še vedno cenzura in predno bi naša brzojavka prišla v prave roke, bo že Jugoslavija de facto republika.

Brat Kerže predlaga, da se pošlje brzojav tudi American Yugo-Slav Reliefu, katerega člani se nesebično žrtvujejo za odpomoč bednih v Jugoslaviji. Brzojav se glasi: "Zbrani delegatje J. R. Z. na konveneiji v Clevelandu, Ohio, kot reprezentantje ameriških Jugoslovanov — Slovencev, Hrvatov in Srbov — izrekajo iskreno zahvalo in priznanje za plemenito delo, ki ga vrši American Yugo-Slav Relief v Jugoslaviji v teh težkih časih, ko stradajo miljoni našega naroda, in obljubujemo, da bomo po naših najboljših močeh pomagali pri plemeniti akciji."

Br. Hlača opozarja, da vrši podobno delo tudi Hooverjeva komisija znana pod imenom American Relief Administration European Children Fund, na kar br. Kerže doda to k svojemu predlogu, in se sklene, da se podobna brzojavka pošlje tudi Children Reliefu.

Br. Cainkar, konvenčni tajnik, prečita sledeče pozdrave:

Slovensko književno društvo in lokalna organizacija št. 50, Dubuque, Iowa.

Dubuque, Ia., 26. sept. 1919.

Konveneiji JRZ. v Clevelandu, Ohio:—

Cenjeni delegatje in delegatinje III. redne konvencije JRZ., kakor tudi navzoči odborniki!

Veliko in plemenito delo, katero je završilo JRZ. do današnjega dne. Še večje in plemenitejše delo pa leži pred Vami, ki ste navzoči na tej tretji konveneiji.

Preorana je ledina; prerahljana je prst; vzemite v roke seme završenega dela in sejte to seme v prerahljano prst!

Ne obupajte, ne strašite se in tudi ne prenehajte ob teh velikih in pomembnih dneh, če Vam slučajno kako seme pobere kraljeva vrana, ampak sejte in sejte, da vzkali naša ideja vsepovsodi po slovenski Ameriki in da se ob času zaželenih in pričakovanih dni vzdigne ob mejah naših bratov Jugoslovanov ter prevzame njih srca z eno mislijo in enim sklepom: Jugoslovan ni več hlapec v svoji hiši, on je gospodar na svoji zemlji, in gospodaril si bo sam pač tako, kakor zna gospodariti tisti hlapec, ki se je boril za slednji košček dragocene in s potom mu blagoslovljene zemlje.

Mi slovenski dijaki v Dubuque College, Iowa, Vas ob tem času prisrčno in iskreno pozdravljamo, želeč Vam plodovite in stanovitne ideje, ki bodo vodile delo Jugoslovanskega republičanskega združenja po oni začrtani poti, ki pelje do končnega in najvišjega cilja — do cilja, — kjer se bo ob zarji Jugoslovanskega dneva prikazalo — vstajenje trpečega, užaljenega, ponižanega in do smrti bolnega Jugoslovana.

Živela III. Jugoslovanska republičanska konvencija!

Za "Slovensko književno društvo in lokalno organizacijo JRZ. štev. 50"

Andrej J. Furlan, predsednik. Anton Slabe, tajnik.

Brzojavni pozdrav od uredništva dnevnika "Prosveta":

Brzojavni pozdrav od Jugoslovanske Soc. Zveze, Chicago, Ill. — Podpisan Frank Petrič, tajnik.

Pozdrav okrožne organizacije št. VI., Chicago, Ill.

Chicago, Ill., 27. sept. 1919.

Konveneiji J. R. Z.,
Moos Hall, Cleveland, Ohio.

Cenjeni delegatje in delegatinje:—

Zborujete ob uri najtežje preizkušnje za jugoslovansko ljudstvo. Imperializem zasaja svoje krempije v telo našega naroda. Sile avtokracije hočejo zlomiti napore mlade jugoslovanske demokracije, ki hoče organizirati jugoslovansko državo za ljudstvo, ki živi v njej. Država stoji na pragu najhujšega gospodarskega poloma. Bodočnost, ki ji prihaja nasproti, je temna, neprijazna.

Sedanji vladajoči sloji države SHS. ne kažejo nobene resne volje izvleči državo iz kaosa, v katerem se nahaja. Njihova politika stremi v prvi vrsti za tem, da se utrdi vlada dinastije in reakcionarnih strank ki jo podpirajo.

(Dalje prihodnjič.)

DOPISI.

Eveleth, Minn. — Ne pošiljajte čevljev v staro domovino — Kakor je že sploh vsakemu rojaku znano, da naši sorodniki v stari domovini potrebujejo najbolj obleke in sicer čevljev izmed vseh drugih življenskih potrebščin. Vsled tega so pričeli rojaki zelo pošiljati, kolikor je mogoče v danih razmerah, čevlje, in sicer ti izdelape, svojcem v staro domovino. Kot čevljarja in rojaka, ki želi dobro vsem rojakom v stari domovini in tu v Ameriki, me veže dolžnost, da ravno v tem oziru pojasnim nekatere stvari.

Nihče ne bo oporekal, da ameriški čevlji ne slovijo po vsem svetu. In resnica je, da je oblika ameriškega čevlja lepa, kot bi ga vzel iz "Škatljice". Toda slovenski čevljar pa vidi v ameriškem čevlju vse nekaj drugega. Ne mine dan, da bi ne dobil v popravilo kakega pol ducata čevljev v mojo delavnico in vsakdo godrnja, rentači da se kar kadi. Navadno mi pravijo sledeče: "Poglej, komaj osem dni je od tega, ko sem jih kupil in sem dal zanje devet dolarjev. In sedaj poglej, kaki so." Pogledam čevlje natančneje in vidim, da je v peti razven gornjega kosa samo papir ali pa les, notranji podplat je zmes iz cunje in papirja, opetnik je sam papir. In radi tega ni čudno, da so takoj raztrgani. Kajti, ako hoče kdo sedaj imeti dobre čevlje, mora najmanj dati okrog 15 dolarjev in še ni gotov, da so v resnici dobri čevlji. Povprečno raztrga vsak delavec okrog štiri pare čevljev na leto, akoravno ima navadno skoro vsakdo dva para in sicer en par za delo in en par za "nedeljo."

Premislimo sedaj nekoliko sledeče: Ako dobi slovenska kmetica v starem kraju en par ameriških čevljev ter jih obuje zgodaj zjutraj ter gre na delo na polje. Vse je rosno. Zvečer bo gotovo prišla domov z raztrganimi čevlji in sicer radi zgoraj omenjenega vzroka, ker je le malo usnja v njih. Priprost rojak naj gre v gore po zimi ter naj obuje ameriške čevlje. Vse je sneženo. Stavim kolikor kdo hoče ,da bo zvečer takorekoč prišel domov na pol bos ter bo moral med potjo vezati čevlje s trto, da ne bo zgubil podplata. Kdo bo pa popravil te čevlje v starem kraju? Kakor vsakdo dobro ve, so vsi ameriški čevlji sešiti z dreto. Radi tega se jih ne more zbiti skupaj z lesenimi evoki. Poleg tega je tudi na ameriškem trgo okrog 75 odstotkov čevljev, katerih sploh ne mogoče popraviti z dreto, da bi jih sešil, ampak zbiti se jih mora z žeblji. Ker pa čevljarji v starem kraju ve nimajo tega sistema, bodo morali vse te čevlje vzeti narazen ter jih zopet sešiti po tamošnjem načinu. Toda pri tem ne bodo mogli porabiti ne notranjih ne zunanjih podplatov in poslužiti se bodo morali novih, ako jih bodo imeli ravno pri roki. Vsled tega bo ameriški čevelj presneto malo zalegel v stari domovini.

Največ pa še pride v poštev oblika stopala .Sleherni rojak se še gotovo spominja, da so mu bili prvi ameriški čevlji, katere je kupil, vedno malo premajhni ali preozki in radi tega jih je moral kupiti vedno par številk večje. Vsled tega je jako hitro zvrnil vsake čevlje in kmalo so izgubili svojo prvotno lepo obliko. Pričeli so se kriviti spredaj in zadaj, zvrnil jih je v opetniku, kljub temu, da so bili pred nekaj leti čevlji veliko boljši kot so pa sedaj. Mislim, da je jako malo Slovencev ki poznajo ta vzrok. Vsi Slovani imajo namreč veliko bolj široko stopalo, kot jih imajo drugi narodi in tudi krajše radi tega, ker navadno Slovani hodijo v mladosti bosonogi. Poleg tega so Slovani bolj koščeni in široki, kot pa drugi narodi Vsled tega je tudi slovansko čevljarsko kopito bolj široko in kratko ,kot so pa kopita drugih narodov. Radi tega je moral vsak Slovenec kupiti čevlje v Ameriki za nekaj številk daljše ali vežje in iz tega vzroka so se pričeli kriviti in izvračati na vse strani. Nobeno stopalo pa ni železno in tako je tudi naše stopalo dobilo s časoma tako obliko, kot je zahteva ameriški čevljarski kopit. Opazil je lahko vsakdo, da sedaj lahko nosi manjše čevlje, kot jih je pa takoj v začetku, ko je prišel sem.

In ako se sedaj oziramo na rojake v stari domovini, ki so za časa vojne hodili večinoma bosonogi, lahko pridemo do zaključka, da ameriški čevelj ni za naše rojake v stari domovini. Kajti v velik večini bodo premajhni in preozki Posledica tega bo, da bodo naši rojaki, ki bodo nosili ameriške čevlje, takoj vsi odrti (ožuljeni na nogah, čevlji se bodo krivili na vse strani in v kratkem ne bod več imenovali "lep ameriški čevelj" ampak imenovali jih bodi "prava skrivljena šlapa."

Čevljarji v Ameriki so sedaj zaposleni, kot še niso bili nikdar tako. In ne samo navadni čevljarji ampak tudi tovarne. Čevljarski pomočniki imajo sedaj plačo od 40 do 50 dolarjev na teden in se jih še ne more dobiti, ako jih iščem s prižgano svetiljko ob belem dnevu. V stari domovini pa naši slovenski čevljarji nimajo kaj dela. Sedijó na trinožcu in držijo roke križem ter pričakujejo kje bo do dobili nekoliko kosov usnja, da bi naredili za svojo družino čevlje.

Vsak rojak naj zapomni tole. Ko kupi narejene čevlje, ima dobiček usnjar, izdelovalec čevljev, prekupec in največji dobiček pa navaden trgovec s čevlji. Na ta način vas stane en par čevljev toliko, kot bi stalo usnje za štiri pare čevljev.

Vsled tega je moj nasvet in takorekoč prošnja do vseh rojakov, ki nameravajo pošiljati čevlje svojcem v staro domovino, da kupite usnje ter istega pošljite v staro domovino. Na ta način koristite sebi, čevljarski obrti v stari domovini in svojcem. Kajti, ko dobijo usnje vaši sorodniki v stari domovini, nesli bodo takoj čevljarju, da jim narede čevlje, katere bodo lahko nosili in bodo tudi trpežni. Vsi dolarji, katere dobijo razni profitarji tu v Ameriki v čevljarski trgovini, se bodo izpremenili v stari domovini v krone in ostali bodo tudi tam. Ako kupite tukaj za denar, katerega bi morali dati za en par gotovih čevljev, usnja ter istega pošljete v staro domovino, sem prepričan, da bodo imeli lahko iz tega usnja štiri pare čevljev. Dobro vem, da bo vsak čevljar rad naredil tri pare zastonj, ako mu bodo dali za en par čevljev usnja za njegove čevlje.

Poplavite Jugoslavijo z usnjem in ne s papirnatimi čevlji. — Martin Panian, slovenski čevljar.

Imperial, Pa. — Že večkrat sem slišal, da od dela ni nihče ne bogat ne debel. Dokler sam nisem tega izkusil, nisem verjel. Toda sedaj pa dobro vem, da je to resnica. Kajti dokler človek ne poskusi ene stvari, ne ve ničesar. In ravno v sedanjih časih je zelo koristno, kdor veliko čita in sicer pazno ter si zapomni vsako važnejšo stvar. Posebno dobro je, kdor se priuči angleškega jezika ter čita angleške časnike. Na ta način bo takoj prišel do zaključka, da je v praksi vse drugače, kot je pa v teoriji, posebno, kar se tiče delavskega položaja. Čita naj n. pr. sedaj ,ko je velika jeklarska stavka, velebizniške časopise v angleškem jeziku in naj potem primerja pisavo teh listov in resnični položaj. Časopisi vedno vpijejo, koliko tisoč in tisoč delavcev se je že povrnilo na delo. Kaj torej iz tega sledi? Poglejmo v naselbine, kjer je stavka. Stavkarji so mirni, napadajo jih privatni stražarji in drugi nepridneži. Časniki takoj poročajo, da so stavkarji napadli tovarno in ne vem kaj še. Toda sreča je bila, poročajo nadalje, da izmed napadenih ni bil nihče ranjen, ampak stavkarjev je bilo toliko in toliko ranjenih. Kdor koli bo vprašal kakega stavkarskega voditelja, koliko delavcev je na stavki vsakdo bo odgovoril, da vrste stavkarjev vedno naraščajo; isto poročajo neradi tudi velebizniški časopisi. Ako bi bila vse resnica, kar poročajo ti časopisi, bi moralo delati že veliko tisoč delavcev več v tovarnah, kot jih je bilo prej. Toda kljub temu še vedno pozivljajo ti časopisi delavce na delo. Ako bi se sami tako radi priglaševali na delo, bi ne bilo treba trošiti velikanske svote denarja za razne oglase in druga lažnjiva poročila o stavki. Iz tega se razvidi, kako potrebno je priučiti se angleškega jezika, da potem vsakdo lahko sam presodi pravi položaj.

Toda v Pennsylvaniji bi zadnji teden tudi lahko izhajali brez angleških časnikov. Kajti pittsburgški listi so prinesli velike oglase z napisi "Go back to work" v vseh jezikih razun v slovenskem. Čemu vsi ti pozivi? Vedno in vedno sedaj trobijo, da je treba odpraviti vse inozemske jezike, da so vsi inozemci sedaj največji sovražniki, toda na delo jih pa le kličejo in priobčujejo razne oglase v vseh jezikih. Razumno, privatno izkoriščanje in profitarstvo je mednarodno in pri dolarju se ne ozirajo na nobeno narodnost, dokler je le količkaj dobička. Ko pa ta izgine, postanejo vsi inozemci največji sovražniki.

Premogarji dosedaj še nismo bili prizadeti od tega štrajka. Premogorovi obratujejo s polno paro. Kako dolgo se pa ne ve. Pred enim mesecem smo delali bolj počasi in časopisi so poročali, da je bilo veliko pomanjkanje premoga in tudi železniških vozov. Sedaj je pa vsega dovolj.

Veliko se piše sedaj tudi o draginji za kar se meni zdi škoda črnila in papirja. Pri nas na Imperial tudi ne maramo biti zadnji kar se tiče cen in menda hočemo plačevati iste cene kot drugod za razne življenske potrebščine. Mesto, da bi rojaki kupovali v svoji zadružni prodajalni, pa raje kupujejo pri drugih trgovcih in na ta način jim pomagajo, da lažje konkurirajo z zadružno prodajalno. Nekateri rojaki še niso toliko prevdarni, da bi vedeli, da so cene nekaterim življenskim potrebščinam ravno radi naše zadružne prodajalne nižje kot so pa bile poprej. Naša zadružna prodajalna dobro napreduje kljub raznim zaprekam od strani drugih trgovcev in tudi od strani nekaterih rojakov. Napredovala bi pa lahko še veliko bolje, ako bi se rojaki nekoliko bolj zanimali za stvar. Vsak Slovenec v tukajšnji naselbini bi moral biti delničar in tudi odjemalec zadružne prodajalne. Ni dovolj, da kupi delnice ali pa da posodi denar na obresti, ampak vsak rojak bi moral biti tudi reden odjemalec, ker le na ta način pripomore do boljšega napredka. Nekateri rojaki mislijo, da je dovolj, da kupijo delnice ali pa da posodijo denar na dobre obresti. Ti so podobni trotom pri čebelah, ker hočejo samo vživati ne pa pomagati. Poziljam vse rojake v tukajšnji naselbini, da kupujejo delnice, dokler so še po nizki ceni. Sedaj so delnice po 15 dolarjev. Delnice se bodo pa takoj podražile, kakor hitro bomo selili prodajalno v nove prostore v lastnem poslopju, katero bo eno izmed najmodernejših v naselbini. Rojaki, podpirajte svoje podjetje. S tem koristite sebi na dva načina in sicer, razdelite si ves dobiček, katerega drugi trgovci sami spravijo in dobite tudi boljše blago in ceneje.

Stavba tukajšnjega "Slovenskega Doma" je plačana in je kras celi naselbini.

Ideja JRZ dobro napreduje in sadovi dela, katerega je JRZ napravila se kažejo vsepovsod. Toda težka borba še čaka organizacijo posebno glede mej in ozemlja, katerega ima sedaj vedno lačna Italija zasedenega. Upajmo, da bomo dosegli, da se izvede pravica in da Italija zapusti kraje, katere je zasedla .Ameriški Slovenci smo storili že veliko v tem oziru in pripravljeni moramo biti še vedno, da bomo podpirali to organizacijo po naših najboljših močeh. Kajti, dokler piha veter iz Belgrada in Vatikana, toliko časa ne bo Jugoslavija svobodna. Kdor koli bi sedaj zapustil to organizacijo ter se predal letargiji, bi ne bilo častno za njega. Naše delo bo tedaj končano, ko bodo rojaki v stari domovini rekli: "Prosti smo. Dobili smo svobodo, po kateri smo toliko stoletij in stoletij hrepeneli." Toda, rojaki do tega je še daleč in nas čaka še veliko žrtev ter trudapolnega dela.

Radi tega moramo delovati toliko časa, da se uresničijo naše in naših rojakov v stari domovini želje:—Svobodna federativna republika. — **Jugoslovan.**

Dunlo, Pa. — V 'Glas Naroda' od dne 23. septembra je bilo priobčeno pismo iz starega kraja, katerega je poslal Matija Cankar svoji sestri Johani Umek v Cumberland, Wyo. Nas nič ne briga, kaj kedo piše, dokler je dotična stvar tajna. Toda odločno smo nasprotni, da se stvari objavijo v javnosti, ki se tičejo nas in so poleg tega neresnična. V omenjenem pismu se je obregnil tudi ob nas, da se nam godi predobro in da smo pozabili na naše stariše, brate in sestre. Vsled tega smo primorani pojasniti sledeče:

Vsak izmed nas bratov je pisal že parkrat starišem, kakor hitro je bila pošta odprta med Zdr. državami in Jugoslavijo. Dobili smo pa eno pismo od očeta in enega od brata Leopolda, naslovljeno na Fr. Naglača, Box 228, Dunlo, Pa. in sicer oba na en dan. To je bila prva vest od doma po sklenjenem premirju. V pismu nam priporočajo, da naj pišemo potom zastopnika Albina Kunca v Švici. Še isti dan smo pisali pismo ter ga poslali na Albina Kunca. V posebno pismo naslovljeno na omenjenega rojaka v Švici smo priložili en ameriški dolar za njegov trud. Kje je sedaj pismo in Albin Kunc je nam neznano.

Zaboja pa dosedaj še nismo nobenenega poslali, ker pošta Zdr. držav še ne prevzema nobenih pošiljatev oziroma paketov. Gotovim osebam, ki so to stvar prevzeli pa ne zaupamo, ker jih predobro poznamo in ker ne vemo ali bi dospeli zaboji na pravo mesto ali ne. Kakor hitro bo pa pošta prevzela pakete, bomo takoj poslali vsem našim svojcem v staro domovino. Kar se pa tiče denarja, smo ga pa že poslali, ker preveč dobro vemo, da je v resnici sila in pomanjkanje in takojšnja pomoč potrebna.

Zelo nam je žal, da ne bomo mogli nadomestiti zvonov, akoravno nekateri mislijo, da je izguba zvonov največja nesreča, katera jih je zadela tekom vojne. Ni vredno, da bi si ljudje tako k srcu jemali to stvar. Ravno tako ni velika nesreča, ako more človek zamenjati hlače s kikljo, dovolj je, da človek pokrije nagoto in se obvaruje mraza.

Rojakom, bratom in sestram v stari domovini: Nikar ne objokujte izgubo zvonov in druge take nepotrebne šare. Objokujte v vojni padle žrtve. Objokujte raje izgubo življenj toliko tisočev očetov ,bratov in sinov. Objokujte slepce, pohabljence in toliko tisočev nesrečnih sirot, ki so izgubili svoje ljubeče stariše vsled zadnje vojne. Objokujte miljone nedolžnih otrok, ki so postali žrtve vsled lakote, katero je prinesla vojna, ter stotisoče starčkev, ki so morali v prerani grob ter na stara leta umreti vsled pomanjkanja. To objokujte, ker to je nenadomestljivo, vse drugo je pa.

Rojakom in znancem pa naznanjamo, da smo še vedno, kot smo bili pred 4. ali 15. leti, na Dunlo, Pa., da nas ne bo še kaka oseba iskala po časopisih. Najmlajši izmed nas bratov, Gregor, je bil v Stric Samovi armadi in v Franciji nad eno leto. — **Frank Naglič, Josip Naglič, Jakob Naglič, Gregor Naglič in John Naglič, Box 228 Dunlo, Pa.**

Služba vojaškega zdravnika v vojni.

(Iz spominov slov. vojaškega zdravnika.)

Piše dr. Fr. G.

Ljubljana. — Dragi Korel! Prosiš me naj Ti popišem vse, kar sem doživel v teh letih. Toda ali pa je mogoče vsaj približno podati sliko tega življenja? Ali se more s črkami ,z besedami povedati to grozo? Vsa ta leta se mi zdijo kakor ene strašne sanje in zdi se mi, da vse to ni res, ne more biti res, kar sem doživel, videl in pretrpel. In potem se vprašam, ali je mogoče, da še živim, ko je v tej moriji **vsak petintrideseti** človek padel, ne vštevši vse tiste, ki jih je v zaledju vojna beda, glad in drugo vničil.

Sedaj je že šest let in štiri mesece, kar nosim vojaško suknjo. Eno leto in dva meseca še v miru, in od prvega dneva, ko se je začela vojska pa do današnjega dneva. Kajti tudi jaz sem še v jugoslovanski armadi in sem se udeležil vseh bojev proti Nemcem na Koroškem, toda o tem pišem pozneje. Če premislim ves ta čas, se mi zdi tako daleč, daleč, kakor bi se bilo dogodilo na enem drugem svetu, in bom moral precej pomisliti, da Ti po vrsti napišem dogodljaje.

Ko je izbruhnila vojska, bilo je 26. julija 1914, sem bil ravno v Ljubljani, kjer sem v deželni bolnici prakticiral in se pripravljal za zadnje skušnje. Stanoval sem pri starših takratne moje neveste, sedanje žene. Zjutraj na vse zgodaj me vzbudi krik in jok. Kaj je? Ženske prijokajo v sobo: "Vojska je, v vojsko pojdeš!" Bili so zunaj ponoči oglasi nabiti. V 24. urah je moral biti vsak na svojem mestu. Vstal sem takoj, zunaj je dež curkoma, neprestano lil; tudi nebo je plakalo. Hitro se napraviva z nevesto in tečeva na kolodvor, da se poslovim od doma, mame in sestre. Tiste poti ne bom pozabil nikoli. Kamor sem pogledal, povsod vrvenje, plakanje. Kdo se je brigal za dež! Premočeni do kože, so ljudje hiteli semintja s skrbi polnimi obrazi, kakor če suneš s palico v mravljišče. Pripeljala sva se domov. Ljudje so prišli ravno od maše (bila je nedelja), kjer so izvedeli. Na vasi vsi ljudje, nihče ni mislil na jed, nihče, da bi šel živini polagati, ženske niso kuhale, vse je gledalo v zrak. Ženske so tulile, možki še niso mogli prav verjeti. A ko je pridrdrala po vasi moja kočija, so uvideli. Rajnka mama in Mica, ko so me že oddaleč zagledale, so zajokale na glas. Vse se je jokalo. Oblekel sem se v uniformo, bil sem takrat praporščak (Fähnrich) in čez par ur sem se moral že posloviti. To je bilo slovo, dragi brat, ne privoščim Ti, da bi ga kedaj doživel. Bal sem se, dasi mati kaj ne naredi. Peljal sem se nazaj v Ljubljano in od tam v Gradec, kjer je bil moj regiment (št. 27.)

Tudi tukaj vrvenje ljudij in razburjanje. Ulice natlačeno polne ljudij, a njihovo obnašanje je bilo že drugačno kot pri nas v pošteni slovenski vasi. Sodrga in izvržek človeštva in hujskači vsake vrste, ki niso imeli z vojsko ničesar zgubiti, ampak samo pridobiti, narodni imperialisti, nevedneži, ali pa preračunljivi sesalci ljudstva, vse se je gnetlo po ulicah in vse kričalo: "Dol s Srbi, živela vojska!" Ako se je pokazal kdo na cesti, ki je govoril slovensko ali hrvaško, se je navalila nanj druhal in plačal je nesrečno usodo, da je rojen Slovan, večkrat s smrtjo, policija je pa gledala in se smehljala. Vse kar je bilo slovanskega življenja, je na mah utihnilo, ljudje so pribežali, ali se pa skrili, nobeden se ni upal spregovoriti slovanske besede. Po cestah so vlačili vklenjene ljudi, Slovence, največ duhovnike iz Spodnje Štajerske, vse obtolčene in umazane in jih pretepavali, pol mrtvi so prišli v ječe. Vsi nedolžni; ako je kaka baraba bila na koga jezna je bilo treba mu samo zaupiti: "Tudi ta je "Srbofil" (prijatelj Srbov) in že se je navalila drhal na njega in trpljenje se je začelo. Koliko se jih je želelo smrti! To je bilo prve dni, pozneje se je malo umirilo, a krivice od oblastnij in sodnij so začele rasti. Vse to sem gledal s krvavečim srcem, s stisnjenimi zobmi, a onemogel sebi ali drugim kaj pomagati. Vsaka beseda bi pomenila smrt. In s temi ljudmi se bom moral ramo ob rami boriti proti svojim krvnim bratom! **O kako kruta usoda! Dati življenje za tako drhal, zato, da nas bodo potem lažje uničili. Toda saj ta drhal, ki je tako delala, niti v boj ni šla. Nas so pošiljali, a izmed onih jih mnogo zdaj sedi kot milijonarji in vojni dobičkarji na svojem stolcu.**

Ko sem prišel med vojake, sem se malo potolažil, tu je bilo mirnejše. Tudi tu je bilo hujskarij, ali pri moštvu, dasiravno nemškemu, se je videlo, da je le žrtev onih gospodov, ki hočejo za njihovo življenje obogateti. Začelo se je pripravljanje za odhod. Tretji kor je bil namenjen proti Srbom. A takrat pa so prišle vojne napovedi udar na udar od Rusije, Angleške, Francoske itd., itd. Za nas je prišla v poštev Rusija in Srbija s Črnogoro. Zato smo čez par dni dobili povelje, naj odrinemo proti Rusiji, kmalu nato pa je bilo povelje preklicano, ker se je tudi Italija oglašala. Tisto prvo navdušenje je izginilo iz ulic, ki je mislilo vtopiti Srbe v žlici vode in srečal si prve skrbipolne obraze; mi pa, kar nas je bilo, par slovenskih oficirjev, smo se natihem veselili, kadar smo prišli skupaj. Ostali smo še štirinajst dni v Gradcu. Jaz sem bil prideljen 10. kompaniji kot cugskomandant in sem bil kmalu nato povišan v lajtnanta.

Med tem časom pa se je pokazalo pomanjkanje zdravnikov in so me vzeli od kompanije in mi dali zdravniško službo. Tako je prišlo, ko je vendar regiment odšel na Rusko, da sem jaz ostal v Gradcu pri kadru za zdravnika. Tisti mesec se mi je dobro godilo, in ne bil bi vedel, da je vojska, ako ne bi bil imel vsak dan opraviti s toliko pohabljenci in ranjenci. Takoj po božiču pa sem tudi jaz moral prvič oditi. Odšel sem z bataljonom v fronto v Karpate proti Rusom. Rusi so nas bili do tega časa že dobro našeškali in nas prepodili skozi celo Poljsko do Ogrske. In ravno takrat, ko sem prišel jaz gori so delali ofenzivo in na vsak način hoteli udreti skozi Karpate na Ogrsko. Vendar ni bilo tam posebno hudega, ker dasiravno je bilo Rusov veliko več, so imeli malo artilerije. Tako je bilo le malo ranjencev. Trpeli pa smo vseeno veliko, in sicer vsled hudega mraza. Bilo je redno vsako noč 30 stopinj C pod ničlo, in kaj se to pravi, na prostem, si boš lahko predstavljal. Sneg smo gazili do prsij. Potem pa bolezni so se pojavljale, kolera in griža. Vsak dan je bilo pri regimentu okoli 50 mož zgube. Tudi jaz nisem mogel dolgo zdržati štrapace.

Že sredi febr. 1915 sem bil poslan, bolan na srcu vsled prevelikih štrapacev, zopet nazaj v Gradec. Tam sem se počasi zdravil in začel delati službo pri kadru. Zopet se mi je godilo prv dobro. Takrat so me obiskali tudi ljuba rajnka mama in Franeka in sem jih prav dobro pogostil. Ostali so čez en teden pri meni. Porabil sem takrat priliko in začel se pripravljati na zadnje skušnje. Koncem leta 1915 sem položil izpite in januarja 1916 postal doktor v Gradcu. Medtem sem bil povišan v nadporočnika in po doktoratu sem postal nadzdravnik (oberarzt).

Apdila 1916 pa sem bil že pozvan na italijansko fronto, na kateri sem ostal do zadnjega in takrat se začenja tudi moje pravo trpljenje. Začetkoma je še šlo, ker sem bil nastavljen na levem krilu fronte ob morju, blizu Trsta, a tudi tu so že začeli grometi italijanski in angleški topovi pri vsaki ofenzivi in začele so brneti peklenske granate nad glavami.

Vedno jačje in jačje je bilo topništvo, vedno večje granate, večji kalibri, vedno dalje in dalje so nesli topovi, vedno več je bilo letal, ki so nam iz zraka metali pogubonosne bombe na glavo. Vsaka nova ofenziva je prinesla novih peklenskih izumov, ki so morili po stotine, tisoče, stotisoče ljudij. Kam se skriti, kam bežati! Povsod si vsak trenutek v smrtni nevarnosti ,povsod pričakuješ vsak hip, po noči in po dnevi, na vsakem kraju, da se Ti zasveti pred očmi in te raznese na tisoč koscev, še predno si slišal pok, ne vedoč odkod je prišla smrtonosna granata. Kje je spanje, kje hrana! Ne spiš niti trenotka brez skrbi, ne daš grižljeja v usta brez skrbi. Zavarovali smo se sa ta način, da smo izvrtali s posebnimi stroji podzemske jame, v katerih smo se skrivali. A koliko teh jam je bilo tako močnih, da so zdržale, ako je padla težka granata nanje, če pomisliš, da je težka granata podrla živo skalo, debelo 4 do 5 metrov! Koliko večja nesreča je bila, ako je zasula taka granata jamo, kjer se je stiskala po cela kompanija vojakov; včasih ni prišel niti eden več živ ven. Ostali so vsi notri, kjer so gotovo še sedaj.

V največji pekel sem prišel maja 1917, ko sem bil prestavljen iz levega krila v sredino fronte, pod takozvani "Fajti hrib". Gotovo si čital to ime večkrat v listih. Hrib sam je zdaj nižji, kakor je bil pred vojako, vsled granat in min, ki so ga raznesle, ravno tako kakor bližnji hrib "Sv. Gabrijela hrib" in "Sveta gora". Krasni gozdovi, ki so jih pokrivali, so zginili brez sledu, posekala jih je granata in mina, uničili požarji, ki so nastali iz njih. Ta kraj je bil sredina peklenskega kotla, in če bi hotel Bog kaznovati človeštvo za grehe, bi si ne mogel izmisliti hujših kazni, a človek si jih je izmislil.

Od 1. do 10. maja 1917 sem imel kratek dopust, ker je bila mama moje neveste na smrt bolna. Dne 9. maja sem se poročil, da sem naredil zadnjo tolažbo umirajoči materi moje neveste, dasiravno sem vedel, da grem v ofenzivo drugi dan in da morebiti čez par dnij sam ne bom več pri življenju.

Po noči sem se odpeljal proti fronti, žena me je spremila do Postojne. Od tam sem se drugo jutro odpeljal naprej. Bil sem prideljen kot zdravnik celovškemu domobranskemu polku. Proti večeru sem dospel do fronte, kjer se je ravno vnel krvavi ples. Ravnokar je prišlo od spredaj telefonično poročilo, da je moj prednik padel in da moram nemudoma v postojanko, ker je grozovito ranjencev in po plinu zastrupljenih. Kaj čem! Stisnil sem zobe, skrivil hrbet in hajdi. Dež je lil curkoma, tema je bila kakor v rogu, jaz pa v neznanem kraju, naj grem nekam, a ne vem kam, ne žive duše.

ki bi mi pokazala. Le to sem zmel, da se vedno približujem. S hriba, na katerega sem dospel, sem pregledal ves ta vojni ples. Cela fronta je bila razsvetljena od eksplozij granat in min, od raket, ki so dajale signale, rdeče, zelene, višnjeve, bele itd. in pa od bliskov, ki so prihajali iz tisočev topov italijanskih in naših. Natančno so se spoznale granate, ki so razpočene dihnile iz sebe oblake smrtonosnega plina. Čim bližje sem prišel, bolj pogosto so vršale po zraku granate nad mojo glavo. Najprej samo velike, dalekosežne, potem tudi manjše. Ne veš odkod pride, kam leti, završi okoli glave, te trešči ob tla vsled zračnega pritiska, in vseka blizu tebe kje v gozdu, da te pretrese do zadnje mišice, da ne slišiš en čas sam svojega glasu, ki Ti ga je strah iztisnil iz prsij, tako ti šumi in breneči v glavi in ušesih. Potipljem se, ali sem še cel, potem pa naprej, čimprej pridem do kaverne, tem boljše. Kmalu je udarcev od eksplozij vedno vec; levo, desno; zadaj, pred teboj, kakor kadar začenjajo ob hudi uri padati prve ledene toče. Prej sem še skočil tu pa tam v kakšno jamo, narejeno od granate ,ali se stisnil za kako skalo, a zdaj to ni več mogoče, prepogosto udarjajo strele in ako bi se skrival, bi moral ostati na mestu, a ti moraš naprej, naprej. Po zraku brenčijo drobci od granat, kakor sršeni, tu in tam pade kateri na železno čelado na glavi ali na tornistro. Moj sluga me prosi, naj ga ustrelim; on ne more več naprej. Raje tukaj umre, če že mora umreti. Vsled teme je že dvakrat padel v jamo, narejeno od granate, polno deževnice in se komaj ven rešil. A jaz mu prigovarjam in spet napne vse moči in mi sledi. Vmes pa treska, treska, treska in grmi in žviga in brni in tuli kakor bi vse pošasti oživele. Premočen do kože od potu in dežja, umazan in blaten po laseh, obrazu, rokah, obleki, do smrti vpehan sem prišel slednjič na svoje pravo mesto, potem ko sem se trikrat v gozdu zgubil in z rokami iskal steze. Bil sem za enkrat rešen, ker je bila "kaverna" (to je podzemeljska jama) dobra, vsekana v živo skalo in v hrib udelana, da je bilo do 15 m skale na njej.

A začele so se takoj druge muke. Kaverna je bila majhna, notri okoli 50 ljudij, ki so stali kakor kliniki v škatljici in zaprli ves vhod. Kmalu nam je pošel zrak. Sveče, ki smo jih imeli notri, so ugasnile vsled pomanjkanja zraka. Zraven tega neznosen smrad. Ljudje so opravljali svojo potrebo, kjer so stali. Kmalu smo imeli mlako človeške vode in blata sredi kaverne. Iztaknil sem bil eno desko, jo položil čez vse to in se gor vlegel. Potem smo dobili eno pumpo, s katero smo zraka napumpali notri, da se je dalo za silo dihati. In ta ofenziva (bila je deseta) je trajala štirinajst dnij. Ves čas se nismo mogli premakniti iz kaverne. Kar je ranjencev prve dni sploh moglo priti, sem obvezal vse na svojih lastnih kolenih, ker ni bilo prostora, tako da sem bil ves krvav in umazan, a očistiti se ni bilo mogoče. Koliko revežev ranjencev je zadela smrtonosna krogla in jih usmrtila že ranjene pred mojo kaverno. Slednjič se je vendar polagoma poleglo.

Italijani navzlic naporu niso dosegli ničesar in čez 14 dni so nas izmenili. Prišli so drugi regimenti, mi pa smo šli v rezervo za 14. dnij na oddih. A kako smo izgledali. Bledi, upali, umazani, raztrgani, utrujeni, kakor živé smrti. Toda nismo dolgo počivali in že se je začela enajsta ofenziva. Ta je bila še hujša od desete, samo tako dolgo ni trajala. Imel sem večjo kaverno, a ni bila tako močna, tako da sem se vsak trenutek bal, da se zruši nad nami in nas pokopije pod sebój za vedno. Kako pa je tudi udarjalo! Mišli si življenje v kaverni tako, kakor če sediš v sodu, na katerega nabijajo tisoč sodarjev naenkrat noč in dan obroče s tako velikimi kladivi, da se bojiš, da bodo zdaj pa zdaj sod razbili. Zemlja in skala se trese in bobni kakor ob potresu. Ako pade granata na kaverno, te pretrese v dnu srca, skala se pretrese in se trga, pada v kepah na tla, zemlja se zapraši, vse orodje odskakuje, luči ugasnejo, steklenice se razbijejo in kadar udari pred vhod, vrže zračni pritisk vse po tleh, kar stoji. Ne moreš se po konci držati. Tak "bobneči ogenj" ali "Trommelfeuer" je tako strašen v kaverni, da je nešteto ljudij zblaznelo, ali da je šlo veliko ljudij ven na plano, kjer ni učinek tako velik, dasiravno so zunaj pričakovali skoro gotovo smrt. In če zraven tega pomisliš, da sem imel v kaverni nabasanih do 200 težkih ranjencev, vpijočih od bolečin, umirajočih, že mrtvih in da moraš delati, prevezovati, rezati, izkopavati krogle iz človeških teles, ustavljati kri itd., potem si lahko predstavljaš en malo, moje muke noč in dan. Ni čuda, da se jih je toliko samih ranilo, da so se celo ustrelili, samo da so bili rešeni te groze. In v takih razmerah sem živel neprenehoma osem mesecev!

Rešila me je te groze bolezen. Pojavil se je bil na fronti tifus in tudi jaz sem obolel na tifusu, ki sem se ga nalezel od vojakov. Celi mesec sem ležal v bolnici med življenjem in smrtjo. Nikdar nisem mislil, da bom videl dom in svojce. Slednjič je vendar zmagala trdna narava. Verjemi mi, takrat bi bil rad umrl, če ne bi bil imel svojih dragih, ki bi jih moja smrt storila nesrečne. Če bi mi bil takrat zdravnik rekel: "Umrl boš!" bi mu bil roko stisnil. Zakaj pa živeti? Zato, da se zopet povrnem nazaj tja, kjer je hujše kot stokrat smrt? In vendar sem ostal pri življenju. Šel sem se zdravit k morju, odkoder ti pošiljam eno sliko. Kmalu sem se bil od te hude bolezni opomogel. Čez 6 tednov pa sem moral spet nazaj na fronto.

Medtem so Avstrijci premagali Italijane, in jaz sem prišel, ker sem bil še slaboten, v Palmanovo na italijanskih tleh najprej v eno bolnišnico v službo. Tu sem se še primeroma dobro imel, samo ko je bila spet nova ofenziva, smo imeli strašno veliko dela. Noč in dan se je operiralo. Nismo imeli časa ne jesti ne spati. Noge so me bolele, da sem glasno vpil. Bila je isti čas tudi žena pri meni. Po dolgem času in težkih mukah, sva imela srečo, da sva bila par mesecev skupaj.

Takrat pa sem dobil od doma brzojav, da so mama bolni. Pohitel sem takoj domov. Videl sem, da imajo pljučnico, čisto lahko in nisem videl posebne nevarnosti za življenje, saj so bili še tako trdni in prej vedno zdravi. Deveti dan pljučnice pa, ko bi morala šolezen preminiti in se je pljučnica že boljšala, jim je začelo kar naenkrat srce nagajati. Prej so bili vedno veseli, in so se še šalili na postelji, kar začnejo tožiti, da jim je pri srcu slabo. Dam jim še brž zdravila, potemsa pa odpeljem brž v Brežice po instrument k zdravniku, da bi jim puščal kri. Še ko sem na zdravnika čakal, že pride moja žena za mano v Brežice in mi pove, da so že izdihnili. Ne morem ti popisati, dragi Korel, kako strašno me je to pretreslo. Vidiš, ljubi moj brat, tudi jaz nisem bil zraven, da bi jim zatisnil oči, tudi od mene so se poslovili, ko nisem bil zraven. Ko sem odšel, so večkrat vprašali, ali že prihajam. Čisto nič niso mislili, da so že tako blizu smrti. Čisto trdno so upali v mene, da jih ozdravim. Pa kaj je vsa zdravniška veda proti kruti smrti! Prišel sem domov in jih dobil že na parah. Umrli so takorekoč sedé; kar naenkrat, ko so sedeli in se pogovarjali z ženskami, jim je prestalo srce biti, legli so in izdihnili. Imel sem celo škatlo meditein za njih. Vrgel sem jo po tleh, da so se vse steklenice razletele na kosce. Bili smo ob mamo, postali smo sirote. Kako željno je reva hrepenela po koncu vojske, po boljših časih, ni jih doživela, dasiravno je bila najbolj zdrava izmed nas. Bala se je za moje življenje, koliko nočij prebila, prečula in premolila, ko so se šipe tresle na naši hiši in se je hiša tresla od grmenja topov, in je vedela, da sem jaz notri. A glej, jaz še živim, ona pa je izdihnila! Pokopali smo jo lepo, na tistem prostoru, kjer je bila njena mati pokopana. Sestre so plakajoč ostale, jaz pa sem odšel, novo bol v srcu.

Komaj sem bil par mesecev v Palmanovi in že so me začeli kličati, da bo treba iti v bojno črto, kar me zagrabi nova bolezen: influenca (španska), ki je tudi po Ameriki. Takrat je bila pri nas na višku. Ob 6. uri zvečer sem še delal in potem večerjal, ob 11. uri po noči pa me je že tako treslo, da sem odskakoval od postelje. Imel sem že 40 stopinj C vročine. Drugi dan sem že zavest zgubil. Vse drugo se mi zdi kakor v sanjah. Četrti dan pa je že pritisnila še zraven influence pljučnica, ki se je v teku enega tedna razpasla na vsa pljuča na obeh straneh in zraven je še prišlo vnetje prme mrene. Kako sem jaz vse to pretrpel, še sedaj ne morem verjeti. Komaj sem se opomogel od tifusa, sedaj pa to. Nič drugega ne vem, kakor to, da sem bil en večer prepričan, da še tisto noč umrjem, ko sem se malo zavedel. Tudi vsi zdravniki so bili tega mnenja. Telegrafirali so že po mojo ženo, naj bi prišla k pogrebu. Seveda bi bila prišla prepozno, ako bi bil umrl, ker je reva en teden morala okoli prositi, predno je dobila dovoljenje, da sme k meni. Ko je slednjič prišla, sem bil že skoro izven nevarnosti, a tako slab, da so se bali zdravniki, da nazadnje le vsled srčne slabosti umrjem. Zavedal sem se zopet malo in počasi je šlo na boljše. Ležal sem polna dva meseca, in da še živim, se imam le zahvaliti postrežbi svoje žene, svojih prijateljev - zdravnikov in vseh, ki so noč in dan okrog mene stali in me zavijali iz ene rjuhe v drugo, iz ene postelje v drugo. Padli so mi po bolezni vsi lasje iz glave, sedaj so vsi nazaj zrasli, druge posledice, hvala Bogu, ni imela bolezen, kakor da včasih na srcu kaj čutim, tudi majhen katar na pljučih je ostal. Drugače sem se popolnoma popravil in celo zredil.

Ko sem ozdravel in šel zopet k morju, da se okrepim, takrat je bila zadnja ura Avstriji, ki nas je toliko časa pritiskala k tlom in nas gnala v mesnico kot živino. Kamor si pogledal, povsod punt vojakov, razobešale so se slovanske zastave, ki jih prej pet let nismo videli. Posamezne pokrajine so razglasile svojo neodvisnost. Ko sem to videl in slišal, sem tudi jaz pohitel v Ljubljano, kjer se je ravno tisti dan osnovala narodna vlada in so vtaknili prejšnje avstrijske gospodarje v luknje. Veselje je bilo nepopisno. Vse mesto na nogah, vse v zastavah, vse v petju in živijoklicih, godbe po mestu. Po deželi še ni bilo toliko razburjenja, ker ljudje še niso pojmovali vsega, kar se je zgodilo. Toda to veselje nam, žalibog, ni bilo neskaljeno.

Vsula se je avstr. armada po cestah. Vse je vrvelo nazaj. Naše vojaštvo, kolikor so ga v naglici zbrali, je pobralo orožje umikajočim se četam. Nabralo se je dosti tega, da je bilo za prvo silo. Čudovito je bilo gledati predvsem konje, ki jih je toliko prišlo, da nismo mogli kam z njimi. Samo na Kranjskem jih je bilo okoli 60.000 Koder so armade marširale, je bilo vse črno te uboge živali. Sestradani, žejni so crkavali po celi deželi, v mestu Ljubljani so hodili po ulicah, tudi v veže in prodajalne so segali. Le z veliko težavo se je spravilo, kolikor je ostalo še živih, počasi pod streho. Vsak je vzel, kolikor je mogel prerediti.

Kmalu smo čuli, da se pomika za našo armado italijanska na naše ozemlje. Navdušeni klici: "Svoboda, samoodločba!" so utihnili in zamrli na naših ustnicah. Vedno bližje je prihajala italijanska armada, prišli so že do Vrhnike blizu Ljubljane in čakali smo vsak dan, kdaj se prikažejo v Ljubljani. Na ustih so imeli izrek: "Tukaj smo in tukaj ostanemo." Veselje se je spremenilo v žalost in skrb in ta skrb nas ni zapustila do danes in žalost navdaja vse, ko vidimo, da je bilo vse, kar so nam pripovedovali le prah v oči. Vsa "samoodločba", vseh 14 Wilsonovih točk, vse je bil le prazen sen in orodje, s katerim so nas uničili in vrgli iz enega obupa v druzega. Kako smo mogli misliti, da nam naši sosedje mislijo dobro! Ogoljufani smo bili, kot še ne kmalu en narod v zgodovini. Italijani so zasedli naše najlepše in najzavednejše kraje, odkoder ne bodo šli prej, dokler tudi za njih ne bo šiba božja zadosti namočena. Vzeli so nam morsko obal in vse boljše luke. In vse to na podlagi tistih 14 točk: zdaj se pa kupčuje v Parizu za nas, kot za govejo živino, vse na podlagi 14. točk.

Medtem pa so nas Nemci na Koroškem napadli in nam hoteli strgati še tisto malo slov. zemlje in Italijani so jim pomagali s strelivom itd. in mogočneži v Parizu so mirno gledali vse to. Jaz sem ponudil takoj mladi Jugoslaviji svoje znanje in moči in sem šel jan. t. l. na koroško fronto. Tudi tukaj sem precej trpel, spočetkoma nam je šlo slabo, a ko so nam prišli Srbi na pomoč, smo vrgli Nemce nazaj in jih naklestili.

Ker sem se bil nekaj prehladil, sem sedaj na dopustu, po končanem dopustu, pa upam, da bom slekel vojaško suknjo po dolgih šestih letih za vedno in se bom preselil s svojo družino v Brežice, kjer sem imenovan za okrajnega zdravnika. Res potreben sem že miru in pokoja.

POTOP.

Zgodovinski roman

Spisal H. Sienkiewicz. Poljevodil Podravac.

(Nadaljevanje)

"Resnica, grešil sem, toda to je minulo ter se ne ponovi več. Ko sem po onem dvoboju z Volodijevskim ležal na bolniški postelji, sem napravil sklep: poboljšati se, popraviti storjeno krivico ter si z dobrimi deli pridobiti odpuščanje. Pri tem tudi ostanem. . . . Začetek je že storjen in za ta začetek se imam zahvaliti Volodijevskemu; on me je spravil na pravo pot; po njegovi dobroti se nahajam sedaj pod hetmanskim pokroviteljstvom. Priznal sem knezu vse, kakor svojemu lastnemu očetu, in on mi ni samo odpustil, marveč mi še obljubil, braniti me pred preganjanjem vseh mojih sovražnikov. . . Sedaj me ne zapro, torej si pridobim slavo in zaslužim tvoje odpuščanje. . . . Kaj praviš na to? Reci mi vsaj eno prijazno besedo."

"Ali je mogoče verjeti vse to?" vpraša Aleksandra.

"To ni samo mogoče, marveč je celo potrebno," odvrne Kmitic, "saj sta mi verjela celo svetli knez in Volodijevski. . . Njima obema so znani moji prestopki, pa vendar ne omahujeta. Čemu pa ti sama nočeš tega učiniti?"

"Ker sem videla solze, ki so bile prelite radi tebe. . . Ker sem videla grobove, katerih še ni pokrila trava. . ."

"Trava se zaleni, solze pa jaz sam obrišem."

"Naj vidim, kako se ti to posreči. Obriši jih!

"Naudaj me samo z upanjem, da pridobim, ko to učinim, tudi tebe. Lahko ti je reči: obriši jih poprej. Med tem pa vzameš, ko jaz to izvršim drugega. Kdo mi more biti porok, da se to ne zgodi?. . . Saj bi vsled obupa brškone zbližnil. . Ničesar drugega si ne želim, nego samo to; reci mi, da me boš čakala in da ne vzameš drugega."

"Znano ti je, da ne smem učiniti tega po naročilu testamenta. . . Dvojno lahko izberem, ali ti pa iti v samostan."

"O takrat bi me še le pogostila, ko bi šla v samostan. Pusti, prosim te, na miru vse samostane, ker strepetam že pri samem spominu na nje kakor mrliči . . . Pripravljen sem takoj v navzočnosti vseh pasti pred teboj na kolena ter te prositi, da mi prizaneseš s tem . . . Vem, da si že odrekla svojo roko Volodijevskemu . . . On me je prvi vzpodbujal, naj si zaslužim odpuščanje z dobrimi deli . . . Zaljubljen v te na smrt, radi tega sem tudi pripravljen na vse, samo da ne greš v samostan . . . Bog sam ve, koliko sem prestal, ko te nisem videl ter nisem vedel, kje se nahajaš. Toda knezu na hvalo te sedaj vidim, kajti videl je moje trpljenje, usmilil se me je ter dal tebe povabiti semkaj. Ne zahtevam, da bi morala takoj postati moja žena, toda reci mi saj dobro besedo in takoj mi bo lažje pri srcu. Ne želim si smrti, toda v vojni ona lahko doleti vsakogar, zlasti ker se ne mislim skrivati za druge . . . torej mi moraš odpustiti, kakor odpuščano umirajočim."

"Bog ti naj odpusti in te varuje pred sovražnikom," odvrne deklica z nežnim glasom, po katerem je Kmitic spoznal, da njegova prošnja ni ostala brezuspešna.

"O, draga moja! Prisrčno se ti zahvaljujem! Sedaj mi ne pojdeš v samostan."

"Sedaj še ne."

"Bog te blagoslovi!"

In kakor se jame sneg tajati v pomladi, tako se je jela tajati med njima nezaupljivost, da sta se čutila dokaj bližnja drug drugemu, nego poprej. Gospodični se je pokrilo lice z živo rudečico in iz oči ji je sijala radost. Kmitic jo prime za roko ter jo jame voditi po dvorani. Mnogi so se čudili ter jima zavidali.

Med tem je naznanil maršal, da je že čas k večerji, na kar je precej nastalo nenavadno gibanje. Grof Loewenhaupt, ves v venčih, je šel spredaj ter peljal za roko kneginjo; za njim je peljal baron Shitte za roko gospo Hlebovičevo; potem je šel škof Parčevski z duhovnikom Belozorom, oba nekako zamišljena in turobna. Knez Radzivil je peljal baronico Korf, ženo vojvode vendenskega, Kmitic pa — gospodično Aleksandro.

Gostje so šli v spremstvu godbe, v prostorno obednico, v kateri je bila pripravljena večerja za tristo oseb. Mize so se kar šibile pod srebrnimi in zlatnimi posodami in jedilnim orodjem. Knez, kot namestnik kralja in kraljev sorodnik, je zasedel prvi prostor poleg kneginje in vsi so šli mimo ter se mu priklanjali in zasedali določene prostore.

"Knez je očividno mnenja, da je to poslednje gostovanje pred strašno vojno, na kateri se ima rešiti usoda mogočnih držav, kajti videti je, kako je nemiren, dasi se kaže na videz vesel," so omenili nekateri. "Da, njkako čudo ni, vznemirjati se, ko se pa še človek ne more kpoprijazniti na večer pred krvavo bitko z mislijo, kakšno napitnico napije jutri svoji domovini."

"On je vedno tak, pred vsako bitko", omeni Stankovič, in se obrne k Zaglobi. "Toda čim turobnejši, tem strašnejši je on za sovražnika, ker na dan bitke ga ne bodete videli žalostnega".

"Saj tudi lev pomežikne pred bojem," odvrne Zagloba, "hoteč s tem vzbuditi v sovražniku spoštovanje do sebe. Vsi veliki vojvode so imeli svoje običaje. Hanibal, na primer, se je igral s kockami, Scipij je koval verze, gospod Koncepoljski je neprestano govoril o deklicah, jaz pa rad pred bitko poležim kako uro, dasi mi je zelo ugajala vesela družba prijateljev za polno steklenico."

"Poglejte, gospodje, kako je škof Parčevski bled kakor platno," omeni Stanislav Skretuski.

"Radi tega je takšen, ker sedi za luteransko mizo ter se boji, da ne bi pojedel kaj nečistega," pojasnuje Zagloba s tihim glasom. "Toda poglejte Loewenhaupta. On je takó, kakor bi ga imeli čez mesec dni gnati zvezanega z vrvjo na semenj. Pa še v žep si je nabasal raznih slaščic za ženo in otroke . . . A kako kličejo tega debeluha, ki je prišel z njim . . . Jaz sem že pozabil . . ."

"Vprašajte Volodijevskega, oče," omeni Skretuski.

Dasi ni bil Volodijevski daleč, vendar ni slišal njunega razgovora, ker je sedel med dvema gospodičnama. Na levi strani je sedela Elizabeta Selavska, stara kakih štirideset let, na desni pa Alenka Biličeva, poleg katere je sedel Kmitic. Gospodična Elizabeta je stresala glavo nad malim vitezom in mu nekaj živo pripovedovala, on pa je zrl na njo z zaspanimi očmi ter ji pritrjeval, dasi je ni razumel. Vsa njegova pozornost je bila obrnena na drugo stran. Lovil je z ušesi šepet Alenkinih ust ter časih tako grozno vihal brke, kakor bi hotel nastrašiti z njimi svojo sosedo na levici.

"Ej, kako mično je to dekle!. . . Kako žalo!" mislil si je v duhu. "Poglej, o Bog, na mojo revščino, ki je tolika, da ji skoro ni najti para!..." Moja duša kar koprni po ljubezni, vendar ni nikjer deklice, ki bi me ljubila. Katerokoli pogledam, vsaka ima že svojega. . . Kam naj grem, revež?"

"Kaj mislite učiniti, gospod po vojski?" vpraša naenkrat Selavska in maha nemirno s pahljačo.

"Vsamostan pojdem!" odvrne osorno mali vitez.

"Kdo govori tu na gostiji o samostanu?" zakliče veselo Kmitic. "Ej, to ste vi, gospod Volodijevski?"

"Rad ti verjamem, da ti ne misliš na kaj takega", odvrne Mihael.

"Tudi vam ni treba misliti na to", oglasi se srebrn glas gospodične Aleksandre "Bog vam da ljubljeno in vrlo ženo, ki vas bo vredna."

"Ko bi mi tudi kdo sviral na piščalo, bi raje vas poslušal kot pa njega" odvrne Volodijevski, mehak kakor vosek.

Trušč, ki je naraščal okrog miz, pretrga daljši razgovor, kajti gostje so vzeli steklenice v roke .Živahnost je postala čimdalje večja. Polkovniki so se razgovarjali o bodoči vojni ter merili z groznimi pogledi navzoča poslanca. V dvorani je postalo soparno, radi česar se je vojakom še bolj razburjala kri. Velika ura, viseča v dvorani jame biti polnoč; ob enem pa se tudi stresó zidi, šipe v oknih žalostno zažvenkljajo in grdi topa prestraši navzoče. Nastala je globoka tišina, sredi katere zakliče nekdo:

"Škofu je postalo slabo! Vode!"

Nastala je zmešnjava. Nekateri so vstali, da bi bolje videli, kaj se godi. Škof ni omedlel, marveč popolnoma omagal, da ga je moral maršal držati za rame, med tem ko mu je škropila gospa vojvodinja vendenska vodo v obraz.

V tem hipu potrese šipe drug topov strel, za njim tretji, četrti. . .

"Živela ljudovlada! Ob tla s sovražniki!" zakriči Zagloba.

Daljši topovi streli ogluše njegov glas. Plemiči jamejo šteti:

"Deset, jednajst, dvanajst. . ."

Šipe v oknih so vsakokrat žalostno zažvenkljale. Od treska je poskakoval plamen sveč.

"Trinajst, štirinajst!. . . Škof ni privajen streli. S svojim strahom pa nam je skazil zabavo, kajti tudi knez je ves žalosten. Poglejte ga, gospodje! Sedi, kakor bi otrpnil. . . Petnajst. . šestnajst. . . Hej grmi kakor v vojni. Devetnajst, dvajset!"

"Tiho, gospoda!" jamejo klicati na vseh koncih omizja. "Knez-hetman hoče govoriti."

Nastane tišina oči vseh se obrnejo na Radzivila, ki je stal kakor velikan s čašo v roki. Toda kakšen je bil v tem trenutku!

Lice mu je bilo naravnost strašno, ne bledo, marveč zasanelo in skremženo, kakor bi ga lomili krčeviti smeh. Njegovo dihanje, že itak kratko, je postalo še krajše; široke prsi so se močno dvigale in poluzakrite oči je obdajal takšen blisk, kakoršen se navadno opaža pri mrličih.

"Kaj se godi z njim, s knezom?" čuje se šepet.

In zlokobna slutnja je stisnila srca vsem. Strah se je čital vsem z obraza.

"Jasni gospodje!" izpregovori naposled knez. "Marsikateri izmed vas se začudi, nemara celo prestraši nad mojo napitnico. . . Toda kdor mi zaupa in verjame. . . kdor v resnici želi blagor domovini. . kdor je zvesti prijatelje moje hiše. . . ta veselo trči z menoj. . ter ponovi za menoj:

"Živio!" ponovita poslanca Lowenhaupt in Shitte ter nekoliko častnikov tujezemskih krdel.

Vsi ostali v dvorani so molčali. Polkovniki in plemiči so se gledali kakor bi hoteli povprašati drug drugega, če mar ni zblaznel knez?

"Ali smo prav slišali? Kaj pomeni to?" začuje se nekoliko glasov.

"Groza, združena z začudenjem, se je čitala navzočim raz lica. Oči vse obrnejo na Radzivila, ki pa je še zmerom stal in težko dihal. Rudečica se mu je polagoma vračala na lice. . . Obrnivši se h Komarovskemu, reče hetman:

"Prečitajte dogovor, ki smo ga danes podpisali, da bodo vsi vedeli, kako se jim je obnašati."

Komarovski vstane, razvije pred seboj ležeč pergament ter jame čitati grozen dogovor, začenjajoč se z besedami:

"Ker nismo zmožni boljše in ugodnejše postopati v sedanjem, razburjenem času, po izgubi vseh nadej v pomoč najasnejšega kralja, sma mi gospodje in stanovi velike kneževine litevske primorani, podati se pod pokroviteljstvo najjasnejšega kralja švedskega pod naslednjimi pogoji:

1. Hočemo se skupno bojevati proti splošnim sovražnikom, izvzemši kralja in krone poljske.

2. Velika kneževina litevska ne sme biti priklopljena k Švedski, marveč se združi z njo le za toliko, za kolikor je ona sedaj združena s Poljsko, to je, da si bo narod, senat in vojaštvo povsem enako.

3. Nikomur se ne sme zabranjevati svobodnega glasovanja na zborih.

STAVKOVNI POLOŽAJ JE NESPREMENJEN.

(Nadaljevanje s 1. strani.)

Štrajkovni glavni stan je kasneje podal izjavo, v kateri pravi, da delegacija ni prejela zadoščenja od župana. Župan je sicer trdil, da se ne postavlja na nobeno stran, hvalil je shode, ker ni prišlo na njih do nemirov; izjavil je, da je pri volji sodelovati z voditelji stavke. Delavski voditelji so pa izjavili, da ni res, da je župan nepristranski.

Konstablerji oboroženi s puškami.

Buffalo, N. Y. — V Lackawanni patruljirajo po ulicah konstablerji, oboroženi s puškami. Dozdaj so bili oboroženi le s količi in samokresi. Stavka v jeklarnah je v polnem tiru in stavkarji vztrajajo v stavki.

Jeklarski podjetniki se tudi tukaj poslužujejo vsakovrstnih zvijač, da zlomijo stavko. Uspehov dozdaj niso dosegli. Če bi se res delavci vračali na delo, bi konstablerji prav zanesljivo ne bili oboroženi s puškami, ampak b' jih odpoklicali. Dokler so jeklarne zastražene, govori ta zastraženost, da je stavka v polnem tiru in da se delavci ne vračajo na delo. Kadar bodo izginile straže izpred jeklarn, tedaj bo verjeti saj deloma, da se stavkarji vračajo na delo.

Stavkarji se res žele vrniti na delo, toda ne premagani, ampak kot zmagovalci. Če bi štrajkarji hoteli delati pod starimi pogoji, bi sploh ne zastavkali, marveč bi ostali na delu. Stavka je najboljši dokaz, da se jeklarski delavci ne marajo vrniti pod starimi pogoji na delo, ker se zavedajo, če zdaj odnehajo, da je bila stavka zastonj in da bo vzelo nekaj let da se zopet organizirajo. Tukajšnji stavkarji so neomahljivi in na tej resnici ne spremene pravnič laži, ki jih prinaša velebiznisko časopisje.

Inozemstvo.

Haase, vodja nemških neodvisnih socialistov, obstreljen.

Berlin. — Hugo Haase, voditelj neodvisnih socialistov v Nemčiji, je bil v sredo napaden, ko je šel s svojo soprogo v staro državnozborsko poslopje. Napadel ga je neki Dunajčan z imenom Johann Foss, ki je trikrat utrelil nanj iz revolverja. Haase je oblečal s tremi ranami, ki pa po mnenju zdravnikov niso smrtonevarne. Napadalec je bil prijet.

Haase je pozneje pojasnil, da je Foss najbrž izvršil napad iz osebnega maščevanja. Haase je namreč kot odvetnik vodil tožbo proti njemu zaradi oderuštva.

Vest o uporu ameriških vojakov Porenju je zanikana.

Coblenz. — Nemški listi so raznesli vest, da se je med ameriškimi četami na Porenskem pojavila revolta vsled znižanja plače. Poveljstvo tukajšnjih ameriških čet javlja, da to ni res.

Amerika posodila Ukrajini 15 miljonov.

London. — Tukaj poročajo, da je ameriška vlada posodila ukrajinski vladi 15 miljonov dolarjev.

Nemci so se pričeli umikati z Baltika.

Kodanj. — Iz Berlina poročajo, da se je nemški vladi posrečilo pridobiti Goltzove čete v baltiških deželah, da se vrnejo domov, kakor zahtevajo zavezniki. Prve čete so zapustile Rigo zadnjo soboto.

Rumunci oplenili muzej v Budapešti.

Budapešta. — Rumunci, ki še vedno gospodarijo v Budapešti, so opleli narodni muzej, toda večino plena so morali pustiti na mestu vsled odločnega protesta zavezniške misije. Katoliški nadškof v Ezstergonu se je pritožil, da Rumunci ropajo v cerkvah. Rumunske čete so 7. t. m. izpraznile Rabo na zapadnem Ogrskem.

D'Annunzijev letalec se je ubil.

Reka. — Dvosedežno letalo, dodeljeno d'Annunzijevi zračni flotili, je 7. t. m. padlo na tla, ko je pluli nad Reko. Letalec in njegov tovariš sta se ubila.

Najeti ploskači morajo zapustiti pariške gledališča.

Pariz. — Na zahtevo organiziranih gledaliških igralcev morajo ravnatelji gledališč v Parizu odsloviti vse najete ploskače, ki so bili doslej stalno uslužbeni v svrho, da so pri vsaki predstavi ploskali ne glede na to, če je bila predstava dobra ali ne. Igralci zahtevajo, da naj občinstvo sodi o njihovih predstavah brez vmešavanja najetih ploskačev.

Lloyd George zmerja delavce z "Prusi".

London. — Lloyd George je izjavil zadnji torek pri pojedini, ki je bila prirejena v čast feldmaršalu Allenbyju, da so železničarji "drugi Prusi" in njihova stavka, ki je trajala devet dni, je po njegovem mnenju "prusijanizem". Dalje je rekel, da naj se zgodi kar hoče, "država bo vedno gospodar v svoji hiši".

Časopisje tolmači Georgevo izjavo, da se vlada smatra za zmagovalko v železničarski stavki in obenem diše njegove besede po grožnji, da on ne bo več podpiral delavskih organizacij. Vsa znamenja kažejo, da bo Lloyd George odslej iskal podporo pri buržoaziji za vzdržanje svoje vlade.

Minister za delo je naznanil v sredo, da od vlade predlagana konferenca civilnih oblastnikov za mobiliziranje "meščanske garde" proti vsakemu poskusu socialne revolucije na Angleškem se ne bo vršila, toda načrt za ustanovitev "meščanske garde" ne bo zavržen. Podjetniki v sporazumu s krajevnimi oblastmi v mnogih mestih so že organizirali cele kompanije prostovoljcev proti stavkarjem.

Socializacija veleposestev v Avstriji.

Dunaj. — Dr. Karl Renner je izjavil na kabinetni seji zadnjo nedeljo, da vlada bo storila vse, da ne izgine finančnemu bankrotu. Veleposestva v avstrijski republiki bodo socializirana, in sicer na ta način, da postanejo lastnina občin. Predsednik Karl Seitz je rekel, da se 14. oktobra snide narodna skupščina, ki bo razpravljala o najnujnejših problemih republike.

Trumbić zahteva, da se stranke žrtvujejo.

Belgrad, 7. okt. — Dr. Ante Trumbić, minister zunanjih zadev, je podal izjavo, v kateri poziva vse politične stranke v Jugoslaviji da naj vsaka nekaj žrtvuje v svrho, da se čimpreje organizira nova vlada. Kakor hitro bo nova vlada organizirana, se mirovna delegacija takoj povrne v Pariz, da se rešijo težka vprašanja Jugoslavije, o katerih še ni mirovna konferenca dovolj globoko razpravljala.

Nov italijanski poslanik na Dunaju.

Dunaj. — Marki Teretta, nov italijanski poslanik v Avstriji, je dospel v pondeljek na Dunaj.

2000 premogarjev zastavkalo.

Johnstown, Pa. — Na odredbo rudarske organizacije je zastavkalo 200 premogarjev, ki so vposleni v 26. neodvisnih rovih tukajšnjega okrožja. Stavka je nastala zato, ker večina operatorjev noče podpisati unijske plačilne lestvice.

Nova turška vlada.

Carigrad. — Sultan je sprejel rezignacijo Damad Ferid paše in poveril je sestavo novega kabineta generalu Ali Riza paši. V novi vladi, katero je sultan takoj potrdil, so večinoma sami generali.

Avstrija ratificira mirovno pogodbo prihodnji teden.

Dunaj. — Prihodnji torek se odpre zasedanje narodne skupščine, ki bo ratificirala mirovno pogodbo.

Italija hoče na vsak način gospodariti na Reki.

Rim. — "Epoca" poroča, da je vlada sklenila okupirati Reko z regularnimi četami in potem čakati na odlok mirovne konference pod pogojem, če dobi Italija garancijo, da bo ona upravljala Reko v imenu lige narodov, ako mirovna konferenca sklene, da se mesto in pristanišče internacionalizira.

Na Portugalskem se pripravlja generalni štrajk.

Madrid. — Sem so dospele vesti, da se strokovne organizacije na Portugalskem pripravljajo za generalno stavko, ki bo imela revolucionarni značaj. Na čelu gibanja so sindikalisti, ki iščejo zvezo s španskimi revolucijonarji z željo, da bi bila akcija v obeh državah toliko bolj uspešna.

Levien, bavarski komunist, na Dunaju.

Dunaj. — Dr. Marks Levien, eden voditeljev sovjetske vlade na Bavarskem v februarju t. l., je prišel na Dunaj. Sedanja bavarska vlada je razpisala 30,000 mark nagrade tistemu, kdor ga ujame.

8000 tujcev izgnanih iz Dunaja.

Dunaj. — Vsled sklepa mestne vlade je moralo te dni 8000 tujcev — največ Židov iz vzhodne Galicije — zapustiti mesto. Tujci se morajo izseliti zaradi tega, da se prihrani na živilih. Razmere na Dunaju so se nekoliko izboljšale. Meseca septembra t. l. je bilo 800 porodov več in 700 smrtnih slučajev manj kot v septembru lanskega leta.

Rekonstrukcija nemške vlade.

Berlin. — Bauerjeva vlada se bo reorganizirala. V kabinet pridéta dva demokrata, ki dobita portfelja za pravosodje in notranje stvari. Demokratje niso marali stopiti v vlado odkar je padel Scheidemannov kabinet vsled sprejema mirovnih pogojev.

Vse angleške kolonije so odobrile mir.

London. — Z ratificiranjem mirovne pogodbe z Nemčijo v Avstraliji so vse velikobritanske kolonije odobrile mirovni pakt.

Separatna obravnava za Viljema.

Pariz. — Časopisi poročajo, da je lista nemških generalov in mnogih častnikov, ki jih nameravajo zavezniki postaviti pred sodišče, pripravljena za predložitev nemški vladi, ki bo morala obtožence izročiti ententi. Na listi pa ni ime na bivšega kajzerja. Listi javljajo, da bodo zavezniki zahtevali izročitev Viljema Hohenzollerna od Holandije, ne pa od Nemčije in Viljem se bo moral zagovarjati pred posebnim mednarodnim sodiščem, ne pa pred vojnim sodiščem. Med obtoženimi nemškimi častniki je tudi Otto Bismarck, vnuk "železnega kancelarja," ki je obtožen, da je ukazal ustreliti več francoskih civilistov v mestu Lillejas.

Norvežani so si pridržali pivo in vino.

Kristijanija. — Pri splošnem glasovanju, ki se je vršilo 7. oktobra, so volilci na Norveškem odločili z veliko večino, da vojna prohibicija žganja ostane stalna, dovoljeno pa je izdelovati in prodajati lahka vina in piva.

Ameriške vesti.

VOJNA PROTI SPOLNIM BOLEZNIM SE ŠE VEDNO NADALJUJE.

Washington, D. C. — Vojna s centralnimi evropskimi državami je takorekoč končana. Demobilizacija istotako. Vojaki se vračajo iz taborišč domov. Ko je izšel poziv od vlade Zdr. držav za miljone mož za boj proti centralnim evropskim državam, je bilo vpoklicanih tudi veliko število mladeničev, ki so bili okuženi z eno ali drugo spolno boleznijo. Zdravniki v posameznih taboriščih so ukrenili takoj potrebne korake, da so omejili to strašno bolezen. K temu je veliko pripomogla vlada, sodelovanje raznih okrajnih in krajevnih posebnih odborov ter druga društva. Imeli so tolik vspeh, da je bila ameriška armada v Franciji najbolj zdrava armada izmed vseh armad v Evropi.

Toda s tem, da je armada skoro demobilizarana, še ni končana vojna proti spolnim boleznim. Odbori, kateri so vodili vojno proti spolnim boleznim v armadi, so pričeli sedaj svoje delovanje za izstrebitev te strašne bolezni med splošnim ljudstvom v Ameriki. Razne statistike, napravljene od raznih zdravniških odborov, so dokazale, da ta bolezen zahteva več žrtev na leto, kot je zahtevala zadnja vojna. Vsled tega se je vlada odločila pričeti najživahnejšo kampanjo za kontrolo teh bolezni in polagoma iztrebiti vse te bolezni. Pozvala je vse zdravnike, ki so bili v armadi, da naj delujejo po istem sistemu za odpravo teh bolezni, kot so delovali v armadi. Kajti metoda, katero so vporabljali v armadi, se je izkazala kot najboljša. Časi so ravno sedaj najbolj kritični in vsako mogoče sredstvo se mora porabiti, da se doseže vspeh. Merodajni krogi so prišli do prepričanja, da tajna prostitucija povzroča največ spolnih bolezni. Vsled tega so oblasti pričele z vsemi mogočimi sredstvi odpravljati to tajno prostitucijo in prostitucijo sploh. Vlada je razposlala na vse krajevne oblasti poziv, da naj ji pomagajo popolnoma zatreti vsako prostitucijo in pozivija ravno tako tudi splošno ljudstvo, komur je le mar zdravje svojih prijateljev in znancev in sploh zdravje ljudstva. Vsakdo dobro ve, kako strašne posledice ima vsaka spolna bolezen in sicer ne samo za bolnega, ampak tudi za vsakogar, kdor pride le v neposredno bližino obolele osebe. Tu so v prvi vrsti pokličani starši, da podučujejo svoje otroke z ozirom na spolne bolezni. Da je toliko oseb obolelih vsled teh strašnih bolezni so v veliki meri krivi starši sami, ki nočejo podučevati otrok v tem oziru. Veliko starišev je mnenja in sicer tako brezpametnega, da jih mora človek le obžalovati, da je "pregrešno" podučevati otroke v teh rečeh. In marsikateri otrok je potem nesrečen za vse svoje življenje ravno vsled tega, ker je bil nepodučen o grozotah spolnih bolezni. Starši, vlada vas pozivlja, storite v tem oziru svojo dolžnost in podučite o pravem času svoje otroke, da naj se varujejo pred to strašno boleznijo, da ne bodete potem obžalovali svoje nesmiselnosti. Govorite odkrito in podučljivo s svojimi sinovi in hčerami. Nikar ne mislite, da je to pregrešno; največji in neodpustljivi greh je pa zamolčati vse te stvari. Da prigodilo se je že, da so otroci preklinjali svoje starše, ker so bili nepoučeni in so postali žrtev te strašne bolezni.

Vsakdo naj stori svojo dolžnost, pazi naj na svoje zdravje in ogibljje se vseh spolno bolnih oseb, in narod bo zdrav in krepak in se bo razvijal v gospodarskem in političnem oziru. Le zdrav narod more napredovati.

WILSON NOČE PARDONIRATI DEBSA.

Girard, Kans. — Tukajšnji "Appeal to Reason" poroča, da je znani odvetnik Clarrence Darrow obiskal Eugena V. Debsa v atlantski ječi in potem je osebno apeliral na vojnega tajnika Bakerja in justičnega tajnika Palmerja, da naj vplivate na Wilsona, da se socialistični veteran izpusti iz zapora, ki ga ubija telesno. Baker in Palmer sta govorila s predsednikom o tej stvari, toda Wilson je — tako poročajo — odgovoril, da "zdaj še ni čas za pomiloščenje Debsa ali katerega drugega političnega jetnika."

PET OSEB OBSTRELJENIH.

Oakland, Cal. — Na cestni železnici San Francisco—Oakland traja že dalj časa stavka uslužbencev. Ko je privozil po cesti voz uličnе železnice, je stala tam večja skupina ljudi. Voz so vodili stavkokazi, katere je občinstvo pozdravilo z zasmehljivimi klici. V tem trenotku so padli streli in pet oseb je bilo obstreljenih, med njimi tudi policijski kapitan W. F. Woods. Vsi ranjenci izjavljajo, da so streljali z voza cestne železnice. Po oddanih strelih ni ljudstvo mirovalo, ampak je naskočilo voz s kamenjem. Aretiranih je bilo osem oseb.

LETALEC SE JE ZALETEL V DREVO.

Chicago, Ill. — Sem je dospela vest, da je polkovnik T. F. Dodd smrtno ponesrečil z letalom, ko se je spuščal na tla. Zaletel se je z letalom v drevo. Bil je na mestu ubit. Saržent G. E. Hess, ki se je nahajal z njim v letalu, je zadobil le lahke poškodbe.

SENATOR HITCHCOCK JE SUNIL V SRŠENOVO GNEZDO.

Washington, D. C. — Senator Hitchcock, vodja upravnih senatorjev, je naletel slabo, ko je primerjal opozicijo z boljševizmom in anarhizmom. Opozicijonalni senatorji so mu seveda vrnili šilo za ognjilo.

Za besedo se je oglasil senator Poindexter iz Washingtona, ki je hitro nanizal preteklost senatorja Hitchcocka izza vojnega časa. Dejal je: "Senator je precej govoril o boljševikih; še ni dolgo, ko je dejal, da so prijatelji Nemcev v opoziciji proti ligi narodov." Ko je senator Poindexter povedal še nekaj gorkih, je odgovarjal Hitchcock. Dejal je, da ga Poindexter obtožuje prijateljstva do Nemcev brez vzroka, ker je storil, kar je bilo v njegovi moči v podporo departmentom, da so lahko nadaljevali vojno.

VOŽNJA NA POULIČNI ŽELEZNICI PO 5c?

Chicago, Ill. — Sodnik E. S. Smith iz okraja Sangamon je razsodil, da družbe pouličnе železnice v Chicagu ne sme računati po sedem centov, ampak po 5c, kakor je v pogodbi. Toda družba se ne ozira na to razsodbo ter je takoj vložila priziv na višje sodišče.

Sedaj se še ne more vedeti, kako razsodbo bo podalo prizivno razsodišče. Obe stranki, zastopnik pouličnе železnice in zastopnik mesta Chicage, sta na delu. Stara cena ne bo v veljavi v slučaju, da družba izgubi svojo pritožbo, dokler mestni pravdnik ne objavi uradno.

BIVŠI ŽUPAN NA POTOVANJU.

Chicago, Ill. — Ole Hanson, bivši župan v Seattlu, Wash., ki je bil takorekoč prisiljen resignirati na pritisk volilcev, se je na svojem potovanju proti vzhodu ustavil v Chicagu. Pripovedoval je, da se ljudstvo ne interesira za ligo narodov in resko vprašanje, ampak znižanje življenskih troškov mu je pri srcu. Seveda je bivši župan, ki sedaj potuje v službi privatnih veleinteresov, pozabil povedati, da je draginja v tesni zvezi s svetovnim položajem. Od plitkega profesijonalnega političarja seveda ni pričakovati toliko znanja, da bi se zavedal te resnice.

UMOR ALI SAMOMOR?

Chicago, Ill. — E. H. Purcella so našli v kleti zvezanega, sedečega na stolu in mrtvega. V njegovem žepu so našli toliko nikotina, da bi se z njim zastrupilo šest oseb. Na tleh je ležalo tesarsko orodje, da bi kdo mislil, da je nekdo vdrl v stanovanje in izvršil umor. V obedovalnici so bili na mizi krožniki za tri osebe, toda nihče se ni dotaknil jedi.

Policija se zdaj trudi, da razvozlja to uganko: ali je umor ali samomor? Vsled tega je policija zastavila tale vprašanja:

Ali je umor ali samomor? Ali je Purcell izvršil samomor, in so njega po njegovi smrti privezali k stolu in pripravili navidezni zajtrk, da ostane na ta način zavarovalna polica v veljavi?

Če je bil Purcell umorjen, kdo je pogrnil mizo za zajtrk? Kdo je položil tesarsko orodje poleg mrtveca, da stvar izgleda, da so umor izvršili neznani vlomilci?

Če je izvršil samomor, kako si je zvezal roki, kajti smrt je nastopila takoj po zavžitku nikotina. Kje je posoda, iz katere je izpil strup?

LEKSIKON BREZ BESEDE "BOLJŠEVIK" JE POVERNIL TOŽBO.

Hammond, Ind. — Nelson J. Bozarth, veteran civilne vojne in bivši kandidat za governorja, je kupil enciklopedijo (leksikon), toda ker manjka v knjigi besede "boljševik" je vrnil enciklopedijo založnikom in zahteval denar nazaj. Založniki niso hoteli dati denarja in Bozarth je zatožil družbo in izgubil tožbo; zdaj je vložil priziv pri višjem sodišču. Enciklopedija je bila izdana leta 1917 in Bozarth trdi, da je bila takrat beseda "boljševik" že dovolj znana, da bi bila lahko prišla v leksikon.

SLUGA POSLAL BOMBO SVOJI GOSPODARICI.

Washington, D. C. — Albert G. Kurth, bivši sluga pri mrs. R. Vanamaker, je svoji nekdanji gospodarici poslal bombo nabito s črnim smodnikom in papriko. Izpovedal je, da je bila bomba namenjena sobarici Mary O'Brienovi, ki je povzročila po njegovem mnenju, da je bil odpuščen iz službe. Dejal je, da je bil prepričan, da sobarica odpre zavoj in se prestraši, ko vrže bombo. Zavoj je odprla njegova bivša gospodarica, toda bomba ni razpočila. Kurtha so oddali v norišnico.

CUMMINSOVA PREDLOGA PRIDE PRIHODNJI TEDEN ŽE PRED SENAT.

Washington, D. C. — V političnih krogih govore, da pride Cumminsova železniška predloga že prihodnji teden pred senat. Tej predlogi nasprotujejo organizirani delavci in farmarji, ker ima določbo, ki jemlje železničarjem pravico do stavke. Senator Cummins je prepričan, da senat odobri to določbo. Izrazil se je sam, da odsek za meddržavno trgovino, kateremu on predseduje, priporoči predlogo soglasno.

Delavski voditelji izjavljajo, da mogoče sedanji kongres sprejme Cumminsovo predlogo, toda dolgo časa ne bo veljavna, ker imamo v prihodnjem letu zopet kongresne volitve. Velika ljudska večina je proti predlogi in ta ljudski glas se bo slišal pri volitvah v prihodnjem letu.

Voditelji strokovno organiziranega delavstva in zastopniki železničarjev so jasno povedali pred odsekom, zakaj nasprotujejo Cumminsovi predlogi. Povzdignili so svoj glas proti predlogi ob pravem času in če bo kljubtemu sprejeta, jim ne more nihče očitati, da niso storili svoje dolžnosti proti sprejemu predloge.

BIČEJSKA PREDLOGA.

Washington, D. C. — Kongresnik Good, predsednik proračunskega odseka, je predložil zbornici predlog, ki določa, da uprava vsako leto predloži kongresu sistematičen bičej o izdatkih, ki jih bodo imele Združene države v prihodnjem letu. Predloga pride na dnevni red v soboto. Če bo sprejeta, stopi v veljavo s prvim julijem 1920.

$15,000 UKRADENIH IZ POŠTNE VREČE.

Chicago, Ill. — Neznani zlikovci so ukradli iz poštne vreče nad petnajst tisoč dolarjev v gotovini. Oblastveni organi so sicer prijeli dva osumljenca, ki sta pa bila izpuščena, ker se njima ne more dokazati, da sta izvršila tatvino. Vreča se je ob času tatvine nahajala na tovornem avtomobilu.

PIVO ZAPLENJENO.

Winona, Minn. — Policija je zaplenila dva avtomobila, naložena z 2¾ odstotnim pivom, ko sta pripeljala iz Marshalanda, Wis., na minnesotska tla. Pivo je bilo v steklenicah, ki so bile zložene v sodih za jabolka.

INDUSTRIJALNA KONFERENCA IN JEKLARSKA STAVKA.

Washington, D. C., 9. okt. — Delavska skupina industrijalne konference je danes predložila rezolucijo, ki se glasi, da vsaka skupina imenuje dva člana in vseh šest naj tvori razsodišče, ki ima izravnati diference med jeklarskimi delavci in trustjani. Obe stranki se povabita, da predložita svoje zahteve omenjenemu razsodišču pod pogojem, da stavka preneha in da se delavci vrnejo na delo dokler razsodišče ne izreče svoj pravorek.

Resolucijo je odobrila vsa delavska delegacija. Po poslovnem redu industrijalne konference pojde resolucija v roke generalnega odbora petnajstih članov, ki jo mora odobriti predno pride na debato v konferenci.

BANDITSKA SMOLA.

Chicago, Ill. — Banditje so imeli zelo slab dan v Chicagu. Prvi se je prepričal 18-letni Thomas Brennan, da rokomalharska obrt ni lahka reč. Oropal je salun Henry L. Ebelinga, v katerem se je ob času ropa nahajal salunarjev sin. Vse je šlo gladko od rok in odločil se je, da ropa še en salun, da bo imel kmalu več drobiža v svojem žepu. Ko je prišel s plenom iz drugega saluna, je prežal nanj salunar Henry Ebeling, ki je izvedel, kaj se je dogodilo v njegovem salunu. Sledil je mlademu banditu in videl, ko je stopil na voz uličnе železnice. Zdaj je stopil stari Ebeling v akcijo. Prijel je bandita in mu odvzel oba samokresa, nakar ga je gnal na policijsko postajo.

Dva detektiva sta aretirala štiri bandite, ki so oplenili gazolinsko postajo Standard Oil družbe. Prijete ptičke so odgnali na policijsko postajo.